

De nieuwe wetgeving betreffende
de betalingsdiensten en de eengemaakte
Europese betaalruimte

**De nieuwe wetgeving betreffende
de betalingsdiensten en de eengemaakte
Europese betaalruimte**

Federale Overheidsdienst Economie, K.M.O., Middenstand en Energie
Vooruitgangstraat 50
1210 BRUSSEL
Ondernemingsnr.: 0314.595.348
<http://economie.fgov.be>

tel. 02 277 51 11

Vanuit het buitenland:
tel. + 32 2 277 51 11

Verantwoordelijke uitgever: Regis Massant
Voorzitter a.i. van het Directiecomité
Vooruitgangstraat 50
1210 BRUSSEL

Wettelijk depot: D/2011/2295/24

“De voorwaarden scheppen voor een competitieve, duurzame en evenwichtige werking van de goederen- en dienstenmarkt in België.”

Voorwoord

Deze brochure bevat toelichtingen bij de Belgische regelgeving over betalingsdiensten. Ze kan echter niet beschouwd worden als substituut van de wettekst zelf.

De standpunten in deze brochure worden gegeven onder voorbehoud van de soevereine beoordelingsmacht van de nationale en Europese hoven en rechtbanken. De FOD houdt zich het recht voor deze standpunten eenzijdig te wijzigen in functie van de ontwikkelingen in rechtspraak en rechtsleer.

Deze brochure wordt voorgelegd ter consultatie waarbij belanghebbenden de mogelijkheid hebben om hun mening en eventuele opmerkingen mede te delen via volgend e-mailadres: SFIN@economie.fgov.be

Inhoudstafel

Lijst van afkortingen	7
1. Inleiding: één Europese betaalruimte	8
1.1. SEPA.....	9
1.2. Wetgeving over de betalingsdiensten in uitvoering van de Europese betalingsdienstenrichtlijn.....	10
1.3. Europese verordening over grensoverschrijdende betalingen.....	11
1.3.1. Zelfde tarief voor nationale en grensoverschrijdende betalingen.....	12
1.3.2. Info over IBAN/BIC, ter vergemakkelijking van de automatisering van betalingen.....	12
1.3.3. Europese domiciliëring: bereikbaarheid betalingsdienstaanbieder en afwikkelingsvergoeding.....	13
1.4. Wetgeving over elektronisch geld.....	14
1.4.1. “Elektronisch geld” - Definitie.....	14
1.4.2. Instellingen voor elektronisch geld.....	14
1.4.3. Terugbetaling van elektronisch geld.....	15
2. “Wet betreffende de betalingsdiensten” toegelicht	16
2.1. Betalingsdiensten.....	16
2.1.1. Welke betalingsdiensten?.....	16
2.1.2. Vallen NIET onder de wet betalingsdiensten:.....	18
2.2. Betalingsdienstaanbieder.....	19
2.2.1. Categorieën betalingsdienstaanbieders.....	19
2.2.2. Vergunning voor het uitoefenen van de activiteit “betalingsdiensten”.....	20
2.3. Betalingsdienstgebruiker.....	22
2.3.1. De “consument”.....	22
2.3.2. De “niet-consument”.....	22

“De voorwaarden scheppen voor een competitieve, duurzame en evenwichtige werking van de goederen- en dienstenmarkt in België.”

2.4. Domiciliëring.....	23
2.4.1. Definitie	23
2.4.2. Soorten.....	23
2.4.3. Bijzondere regels in de wet betalingsdiensten m.b.t. domiciliëring:.....	24
2.5. Informatie	26
2.5.1. Communicatietechniek.....	27
2.5.2. Overzicht informatieverplichtingen	28
2.5.3. Kosten van informatie:	34
2.5.4. Bewijslast informatieverplichtingen.....	35
2.5.5. KB van 23 maart 1995 over de prijsaanduiding van de homogene financiële diensten	35
2.6. Wijziging van raamcontract	35
2.6.1. Voorwaarden	35
2.6.2. Informatieverplichtingen.....	36
2.7. Opzegging contract	36
2.7.1. Opzegperiode.....	36
2.7.2. Terugbetaling kosten.....	36
2.8. Toestaan van betalingstransacties.....	37
2.8.1. Toegestane betaling - Instemming.....	37
2.8.2. Herroeping	37
2.8.3. Betaalinstrument.....	38
2.8.4. Bewijslast.....	39
2.9. Aansprakelijkheid bij betalingen	39
2.9.1. Aansprakelijkheid bij niet-correcte uitvoering van “toegestane betalingen”	39
2.9.2. Aansprakelijkheid in geval van “niet-toegestane betalingen”.....	40

2.9.3. Termijn van kennisgeving aan de betalingsdienstaanbieder	44
2.9.4. Overmacht: geen aansprakelijkheid.....	44
2.10. Terugbetalingen	44
2.11. Uitvoeringstermijn en valutadatum	46
2.11.1. Valutadatum.....	46
2.11.2. Uitvoeringstermijn.....	47
2.12. Bijzondere plichten voor betaalinstrumenten	53
2.12.1. Plichten betalingsdienstgebruiker	53
2.12.2. Plichten betalingsdienstaanbieder	53
2.13. Kosten van betalingsdiensten	54
2.13.1. Wetgeving inzake betalingsdiensten	54
2.13.2. De nieuwe Europese verordening over gelijke kosten voor binnenlandse en grensoverschrijdende betalingen.....	56
2.14. Toezicht	58
2.14.1. Betalingsdiensten.....	58
2.14.2. Betalingsdienstaanbieders	58
3. Contact	59
3.1. Inlichtingen over de wetgeving.....	59
3.1.1. Betalingsdiensten.....	59
3.1.2. Betalingsdienstaanbieders.....	59
3.2. Klachten over “betalingsdiensten”	59
4. Lijst wetgeving	60
5. Nuttige links.....	61

“De voorwaarden scheppen voor een competitieve, duurzame en evenwichtige werking van de goederen- en dienstenmarkt in België.”

Lijst van afkortingen

BIC	Bank Identifier Code
CBFA	Commissie voor het Bank-, Financie-, en Assurantiewezen
EER	Europese Economische Ruimte
EU	Europese Unie
Febelfin	Belgische Federatie van de Financiële Sector
FOD Economie	Federale overheidsdienst Economie, K.M.O., Middenstand en Energie
IBAN	International Bank Account Number
MIF	Multilateral Interchange Fee (multilaterale afwikkelingsvergoeding)
PSD	Payment Services Directive (betalingsdienstenrichtlijn 2007/64/EG)
SEPA	Single Euro Payments Area (eengemaakte eurobetalingsruimte)
SWIFT	Society for Worldwide International Financial Telecommunication
WBD	Wet van 10 december 2009 betreffende de betalingsdiensten
WCK	Wet van 12 juni 1991 op het consumentenkrediet

De nieuwe wetgeving betreffende de betalingsdiensten en de eengemaakte Europese betaalruimte

Deze brochure werd opgemaakt door de dienst Krediet & Schuldenlast van de FOD Economie, K.M.O., Middenstand en Energie. Zij bevat toelichtingen en commentaar bij de Belgische regelgeving en in het bijzonder bij een aantal onderwerpen¹ uit de wetgeving over betalingsdiensten zoals die door de FOD wordt geïnterpreteerd en toegepast. De standpunten in deze brochure worden gegeven onder voorbehoud van de soevereine beoordelingsmacht van de nationale en Europese hoven en rechtbanken. De FOD houdt zich het recht voor deze standpunten eenzijdig te wijzigen in functie van de ontwikkelingen in rechtspraak en rechtsleer.

1. Inleiding: één Europese betaalruimte

8

Ondanks de invoering van de euro, bestaan er nog steeds technische en juridische belemmeringen. Tussen de verschillende lidstaten bestaan er inderdaad grote verschillen in wetgeving, die het bouwen aan een Europese betaalinfrastuctuur bemoeilijken. Hierdoor kunnen betalingen binnen Europa niet op een vergelijkbare wijze worden verricht, wat belemmerend werkt voor consumenten en ondernemingen die in het buitenland goederen of diensten willen kopen of verkopen. Vandaar het actieplan van Europa om een echte eengemaakte Europese betaalmarkt voor girale betalingen te creëren wat belangrijk is voor de handel.

Welke concrete doelstellingen wil men bereiken? Werkelijke concurrentie tussen de betalingsaanbieders, efficiënte betalingsdiensten en -systemen, afdoende bescherming van gebruikers van betalingsdiensten en veilige, goedkope en snelle betalingen in Europa.

Om de totstandbrenging van één Europese betaalruimte voor girale betalingen te bereiken, werden twee pistes bewandeld:

- 1) het wegnemen van een aantal technische belemmeringen d.m.v. het SEPA-project en

¹ Deze brochure heeft niet het opzet om exhaustief te zijn en kan niet beschouwd worden als substituuat van de wettekst zelf.

“De voorwaarden scheppen voor een competitieve, duurzame en evenwichtige werking van de goederen- en dienstenmarkt in België.”

2) het wegnemen van een aantal de juridische belemmeringen, in de eerste plaats d.m.v. de betalingsdienstenrichtlijn (“PSD”)², in België omgezet door drie wetten, waaronder de wet betreffende de betalingsdiensten (WBD)³. Daarnaast zijn er nog een aantal aanverwante Europese wetgevingen.

Opmerking! Wat is het grootste verschil tussen “SEPA” en “PSD”? De PSD is Europese wetgeving die in nationale wetgeving is omgezet, waardoor deze wettelijk verplicht is voor alle betalingsdienstaanbieders en banken binnen Europa. SEPA is een initiatief van de banken, en is gebaseerd op contractuele afspraken tussen de deelnemers.

1.1. SEPA

SEPA is de afkorting van de “Single Euro Payments Area” of “eengemaakte euro-betalingsruimte”.

SEPA had tot doel om de technische eigenschappen van drie betaalproducten (overschrijvingen, domiciliëringen en kaartbetalingen) binnen Europa te harmoniseren

SEPA is geen wetgeving. Het zijn afspraken die gemaakt zijn door de Europese banksector⁴. Het project wordt wel gesteund door de Europese Unie en Europese Centrale Bank⁵. De uitwerking gebeurde op Europees niveau, maar de verdere omzetting in de praktijk dient te gebeuren op nationaal niveau⁶. In België is dat in de eerste plaats een taak voor de Belgische Federatie van de Financiële Sector (Febelfin) die met behulp van een eigen Belgisch bancaire overgangsplan de omschakeling naar de SEPA-producten dient te vergemakkelijken. Dit implementatieproces wordt mede begeleid door de “SEPA-werkgroep”, opgericht binnen het “Steering Committee over de Toekomst van de Betaalmiddelen” van de Nationale Bank van België (NBB)⁷.

2 Richtlijn 2007/64/EG van het Europees Parlement en de Raad van 13 november 2007 betreffende betalingsdiensten in de interne markt tot wijziging van de Richtlijnen 97/7/EG, 2002/65/EG, 2005/60/EG en 2006/48/EG, en tot intrekking van Richtlijn 97/5/EG, in het Engels ook wel “Payment Services Directive” of “PSD” genoemd

3 Wet van 10 december 2009 betreffende de betalingsdiensten, BS 15 januari 2010 (hierna “WBD”).

4 <http://www.europeanpaymentscouncil.eu>.

5 http://www.ecb.int/pub/pdf/other/sepa_brochure_2009nl.pdf.

6 <http://www.sepabelgium.be>.

7 <http://www.nbb.be/pub> en <http://www.ecb.int/paym/pol/sepa/html/index.en.html>.

SEPA heeft tot doel een eengemaakte betaalmarkt te creëren: een ruimte waarin burgers, bedrijven en andere economische actoren betalingen in euro kunnen uitvoeren en in ontvangst nemen binnen de deelnemende landen (de lidstaten van de Europese Unie plus IJsland, Liechtenstein, Noorwegen, Zwitserland en Monaco), binnen of buiten de nationale grenzen, onder dezelfde voorwaarden en met dezelfde rechten en verplichtingen ongeacht waar ze zich bevinden. M.a.w. klanten kunnen binnen de eengemaakte betalingsruimte via één enkele bankrekening en met dezelfde instrumenten girale betalingen in euro verrichten en ontvangen.

Hiertoe worden er Europese eenvormige standaarden ingevoerd voor de drie klassieke betalingsmethodes:

- de Europese overschrijving (SEPA Credit Transfer of SCT in vakjargon)
- de Europese domiciliëring (SEPA Direct Debit of SDD in vakjargon)
- de Europese betaalkaart (SEPA Card in vakjargon)

Opmerking! Voor meer gespecialiseerde informatie over SEPA kunt u terecht:

- bij uw bank
- op de [site van de Belgische Federatie van de financiële sector: http://www.sepabelgium.be/](http://www.sepabelgium.be/)
- op de [website van de FOD Financiën: http://minfin.fgov.be/portail2/nl/sepa/index.htm](http://minfin.fgov.be/portail2/nl/sepa/index.htm)

1.2. Wetgeving over de betalingsdiensten in uitvoering van de Europese betalingsdienstenrichtlijn

Binnen de EU wordt gestreefd naar één gemeenschappelijk Europese betaalruimte. Om dit te bereiken is het nodig de nationale wetgeving van de lidstaten te harmoniseren en bestaande EU-wetgeving te wijzigen.

Deze richtlijn biedt een rechtskader voor alle aanbieders en gebruikers van betalingsdiensten binnen de Europese Unie en heeft als doel:

- de marktwerking binnen de EU te versterken;
- de informatie- en transparantievereisten duidelijker en consistentere te maken;
- de rechten en plichten van gebruikers en aanbieders van betaaldiensten te versterken.

“De voorwaarden scheppen voor een competitieve, duurzame en evenwichtige werking van de goederen- en dienstenmarkt in België.”

Deze richtlijn werd omgezet in de Belgische nationale wetgeving via drie wetten:

- **wet van 10 december 2009 betreffende de “betalingsdiensten”** (BS 15.01.2010)⁸, die de rechten en plichten i.v.m. de betalingsdiensten van beide partijen – de aanbieders van betalingsdiensten en de eindgebruikers – bevat, zoals bijvoorbeeld vereiste informatie, uitvoeringstermijnen betalingen, aansprakelijkheid in geval van verlies, diefstal of frauduleus gebruik van betaalkaart en andere betaalinstrumenten. De belangrijkste regels van deze wet worden hierna uitgelegd.
- **wet van 21 december 2009 betreffende het statuut van de “betalingsinstellingen”, de toegang tot het bedrijf van betalingsdienstaanbieder en de toegang tot betalingssystemen** (BS 19.01.2010)⁹
- **wet van 22 december 2009 tot wijziging van de wet van 2 augustus 2002 betreffende het toezicht op de financiële sector en de financiële diensten en tot instelling van de vordering tot staking van de inbreuken op de wet betreffende de betalingsdiensten** (BS 19.01.2010)¹⁰.

1.3. Europese verordening over grensoverschrijdende betalingen¹¹

Dit is een Europese wetgeving die van toepassing is in België zonder specifieke omzetting in nationale wetgeving. Inbreuken hierop worden gesanctioneerd door de wet betreffende de betalingsdiensten.¹²

Ook deze wetgeving is een belangrijke stap in de richting van een daadwerkelijke Europese betaalruimte. De belangrijkste regels worden hierna kort toegelicht.

8 http://www.ejustice.just.fgov.be/cgi_loi/loi_a1.pl?DETAIL=2009121039%2FN&caller=list&row_id=1&numero=2&rech=3&cn=2009121039&table_name=WET&nm=2009011539&la=N&dt=WET&language=nl&choix1=EN&choix2=EN&fromtab=wet_all&nl=n&trier=afkondiging&chercher=t&ddda=2009&sql=dt+contains++%27WET%27+and+dd+%3D+date%272009-12-10%27and+actif+%3D+%27Y%27&tri=dd+AS+RANK+&dddj=10&dddm=12&imgcn.x=57&imgcn.y=1

9 http://www.ejustice.just.fgov.be/cgi_loi/loi_a1.pl?DETAIL=2009122118%2FN&caller=list&row_id=1&numero=2&rech=2&cn=2009122118&table_name=WET&nm=2009003476&la=N&dt=WET&language=nl&choix1=EN&choix2=EN&fromtab=wet_all&nl=n&trier=afkondiging&pdda=2010&chercher=t&pddj=19&pddm=01&sql=dt+contains++%27WET%27+and+pd+%3D+date%272010-01-19%27and+actif+%3D+%27Y%27&tri=dd+AS+RANK+&imgcn.x=50&imgcn.y=8

10 http://www.ejustice.just.fgov.be/cgi_loi/loi_a1.pl?DETAIL=2009122227%2FN&caller=list&row_id=1&numero=1&rech=2&cn=2009122227&table_name=WET&nm=2009003477&la=N&dt=WET&language=nl&choix1=EN&choix2=EN&fromtab=wet_all&nl=n&trier=afkondiging&pdda=2010&chercher=t&pddj=19&pddm=01&sql=dt+contains++%27WET%27+and+pd+%3D+date%272010-01-19%27and+actif+%3D+%27Y%27&tri=dd+AS+RANK+&imgcn.x=56&imgcn.y=8

11 Verordening nr. 924/2009/EG van het Europees Parlement en de Raad van 16 september 2009 betreffende grensoverschrijdende betalingen in de Gemeenschap en tot intrekking van Verordening nr. 2560/2001/EG.

<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2009:266:0011:0018:NL:PDF>

12 Art. 64, 19°, 72 en 75 WBD.

1.3.1. Zelfde tarief voor nationale en grensoverschrijdende betalingen¹³

De kosten die een betalingsdianstaanbieder aan de gebruiker aanreket voor de Europese "grensoverschrijdende"¹⁴ betalingen, zijn gelijk aan de kosten die hij aanreket voor dergelijke overeenkomstige Belgische nationale of "binnenlandse" betalingen van dezelfde waarde en in dezelfde valuta. Bv het tarief dat uw bank aanreket voor een overschrijving in euro naar Frankrijk mag niet hoger zijn dan het tarief dat zij aanreket voor eenzelfde overschrijving binnen België.

Het beginsel van gelijke kosten van nationale en grensoverschrijdende betalingen in euro (tot een bedrag van 50 000 euro) geldt voor: overschrijvingen, domiciliëringen, en elektronische betalingen (met inbegrip van kaartbetalingen) en opnemingen van contenten aan geldautomaten vielen al onder de vorige versie van de verordening

Zie ook punt 2.13.2. betreffende de nieuwe Europese verordening betreffende de gelijke kosten voor binnenlandse en grensoverschrijdende betalingen.

1.3.2. Info over IBAN/BIC¹⁵, ter vergemakkelijking van de automatisering van betalingen¹⁶

Daar waar voorafgaandelijk IBAN/BIC is overeengekomen als "unieke identifier" voor de uitvoering van overschrijvingen en domiciliëringen, dient deze informatie te worden medegedeeld door degene die de betalingsopdracht initieert/inleidt. Voorbeeld: de SEPA-overschrijving¹⁷

Zie ook punt 2.9.1. over de aansprakelijkheid voor de niet-correcte uitvoering van toegestane betalingen.

13 Art. 3 Verordening nr. 924/2009/EG

14 Over welke landen gaat het? De landen van de "Europese Economische Ruimte" bestaande uit: de 27 landen van de Europese Unie (België, Denemarken, Duitsland, Cyprus, Estland, Finland, Frankrijk, Frans-Guyana, Gibraltar, Griekenland, Guadeloupe, Hongarije, Ierland, Italië, Letland, Litouwen, Luxemburg, Malta, Martinique, Nederland, Oostenrijk, Portugal (inclusief de Azoren en Madeira), Polen, Réunion, Slovaakije, Slovenië, Spanje (inclusief de Canarische Eilanden, Ceuta en Melilla), Tsjecho, Verenigd Koninkrijk) en Zweden, IJsland, Liechtenstein en Noorwegen.

15 Het **IBAN** (International Bank Account Number) is het bankrekeningnummer. Het IBAN telt maximum 34 alfanumerieke tekens en heeft een vaste lengte per land (voor België: 16 tekens). Het IBAN bestaat uit een landcode (2 letters), een controlegetal (2 cijfers) en een nationaal rekeningnummer (aangevuld met bepaalde informatie voor sommige landen)

De **BIC** (Bank Identifier Code), ook SWIFT-adres genoemd, identificeert de bank van de begunstigde. De BIC telt 8 of 11 alfanumerieke tekens en bestaat uit een bankcode (4 tekens), een landcode (2 letters), een plaatscode (2 tekens) en kan voor bepaalde banken aangevuld zijn met een kantoorcode (3 tekens).

Zie ook: <http://www.sepabelgium.be/nl/node/3>.

IBAN-BIC calculator: <http://www.ibanbic.be>.

16 Art. 4 Verordening nr. 924/2009/EG

17 Zie het nieuwe "SEPA"-overschrijvingsformulier: <http://www.sepabelgium.be/nl/node/33>.

“De voorwaarden scheppen voor een competitieve, duurzame en evenwichtige werking van de goederen- en dienstenmarkt in België.”

1.3.3. Europese domiciliëring: bereikbaarheid¹⁸ betalingsdienstaanbieder en afwikkelingsvergoeding¹⁹

Om de lancering van de Europese domiciliëring te vergemakkelijken voorziet de wetgeving in een aantal tijdelijke regels voor de multilaterale afwikkelingsvergoedingen tussen betalingsdienstaanbieders en in de volledige bereikbaarheid van de domiciliëringen in het eurogebied tegen 1 november 2010²⁰.

- de multilaterale afwikkelingsvergoedingen (“Multilateral Interchange Fee” of MIF)²¹

Voor grensoverschrijdende²² domiciliëringen wordt tijdelijk een maximumbedrag²³ van 0,088 euro per transactie vastgelegd voor de “multilaterale²⁴ afwikkelingsvergoeding” die tussen de betalingsdienstaanbieders wordt betaald.

Zie punt 2.13. betreffende kosten i.v.m. betalingsdiensten

- bereikbaarheid betalingsdienstaanbieder van de betaler

Opdat een domiciliëring zou kunnen worden uitgevoerd, dient de rekening van de betaler toegankelijk te zijn. Om de doeltreffendheid gebruik van Europese domiciliëringen te bevorderen is het van essentieel belang dat alle betalingsrekeningen bereikbaar zijn, indien dit reeds het geval is voor de bestaande binnenlandse domiciliëringen in euro. M.a.w. de betalingsdienstaanbieder van de betaler, die ook reeds binnenlandse domiciliëringen (DOM 80) in euro verwerkte en dergelijke activiteit op commerciële wijze aanbiedt, is dan ook verplicht om de hem aangeboden Europese domiciliëringsoverdrachten in euro (SEPA-domiciliëring), te aanvaarden en uit te voeren..

18 Art. 8 Verordening nr. 924/2009/EG

19 Art. 6 Verordening nr. 924/2009/EG

20 Voor betalingsdienstaanbieders in het niet-eurogebied geldt als uiterste datum november 2014.

21 „Afwikkelingsvergoeding”: een vergoeding die voor elke domiciliëring tussen de betalingsdienstaanbieders van de betaler en van de begunstigde wordt betaald.

22 Voor binnenlandse domiciliëringen kan tot 1 november 2012 gebruik worden gemaakt van dezelfde afwikkelingsvergoeding of een andere overeengekomen interbancaire vergoeding die vóór de inwerkingtreding van deze verordening, met name 1 november 2009, op nationaal niveau tussen de betalingsdienstaanbieders van de begunstigde en van de betaler bestond. Mocht gedurende de overgangperiode een nationale multilaterale afwikkelingsvergoeding of een andere interbancaire vergoedingsovereenkomst worden ingeperkt of afgeschaft, bijvoorbeeld ten gevolge van de toepassing van het mededingingsrecht, dan moeten de herziene systemen tijdens de overgangperiode van toepassing zijn op elke nationale domiciliëringen. Indien de nationale domiciliëringen onder een bilaterale overeenkomst valt, moeten de voorwaarden van de bilaterale overeenkomst voorrang krijgen op elke multilaterale afwikkelingsvergoeding of andere interbancaire overeengekomen vergoedingen (Art. 7 en overwegende 11 van de Verordening nr. 924/2009/EG).

23 Het staat de partijen bij een multilaterale overeenkomst echter vrij om een lager bedrag of een nultarief voor de multilaterale afwikkeling vast te leggen.

24 Indien de “afwikkelingsvergoeding” bilateraal tussen de betalingsdienstaanbieder van de begunstigde en van de betaler wordt overeengekomen gelden er geen maximumbedragen.

Dit geldt enkel voor domiciliëringen voor consumenten en is niet van toepassing tussen ondernemingen.

Voor verdere toelichtingen en specifieke voorwaarden over domiciliëring: zie punt 2.4.

1.4. Wetgeving over elektronisch geld

Deze materie wordt geregeld door een Europese richtlijn over elektronisch geld²⁵. Deze wordt omgezet in nationale wetgeving.

1.4.1. “Elektronisch geld” - Definitie²⁶

Elektronisch geld (“e-money” in het Engelse vakjargon) is elektronisch opgeslagen monetaire waarde vertegenwoordigd door een vordering op de uitgever, welke is uitgegeven in ruil voor ontvangen geld om betalingstransacties te doen als gedefinieerd in de “wet betreffende de betalingsdiensten”.

Het betreft elektronisch geld dat ofwel wordt aangehouden op een betaalinstrument dat in het bezit is van de houder van elektronisch geld (bv. “proton”-functie op je bankkaart), ofwel op afstand is opgeslagen op een server en door de houder van elektronisch geld wordt beheerd via een specifieke rekening voor elektronisch geld (bv. “Paypal”).

Elektronisch geld wordt soms omschreven als een substituut voor contant geld (“e-cash”), en heeft als bedoeling elektronische betalingen voor kleine bedragen mogelijk te maken, in verkooppunten of via mobiele telefoon of internet.

1.4.2. Instellingen voor elektronisch geld

Er is een limitatieve lijst van instellingen die gerechtigd zijn om elektronisch geld uit te geven. Naast o.a. de klassieke kredietinstellingen en financiële instellingen, mogen ook “instellingen voor elektronisch geld” deze activiteit uitoefenen. De instellingen van elektronisch geld zijn onderworpen aan een bijzondere vergunning. Deze wordt toegekend door de Commissie voor het Bank-, Financie-, en Assurantiewezen (CBFA). Voor meer informatie: <http://www.cbfa.be/nl>.

Deze instellingen voor elektronisch geld zijn ook gerechtigd om betalingsdiensten aan te bieden, zonder bijkomende bijzondere vergunning als betalingsdienstinstelling (zie ook punt 2.2.1). Zij moeten in dat geval wel de bepalingen van de WBD naleven.

²⁵ Richtlijn 2009/110/EG van het Europees Parlement en de Raad van 16 september 2009 betreffende de toegang tot, de uitoefening van en het prudentieel toezicht op de werkzaamheden van instellingen voor elektronisch geld, tot wijziging van de Richtlijnen 2005/60/EG en 2006/48/EG en tot intrekking van Richtlijn 2000/46/EG.

<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2009:267:0007:0017:NL:PDF>

²⁶ Art. 2, 2°, Richtlijn 2009/110/EG

“De voorwaarden scheppen voor een competitieve, duurzame en evenwichtige werking van de goederen- en dienstenmarkt in België.”

1.4.3. Terugbetaling van elektronisch geld

De wetgeving bevat ook een aantal regels die de uitgevers van elektronisch geld dienen te respecteren inzake terugbetaling aan de houder van elektronisch geld²⁷:

- uitgevers van elektronisch geld dienen dit uit te geven tegen de nominale waarde, in ruil voor ontvangen geld;
- het is verboden om rente of andere voordelen toe te kennen die samenhangen met de duur dat een houder van elektronisch geld dit aanhoudt;
- uitgevers van elektronisch geld dienen de nominale monetaire waarde van het aangehouden elektronische geld op elk ogenblik terug te betalen wanneer de houder ervan daarom verzoekt;
- de terugbetalingsvoorwaarden, met inbegrip van vergoedingen die hiermee samenhangen, dienen duidelijk en opvallend vermeld te worden in de overeenkomst tussen de uitgever van elektronisch geld en de houder van elektronisch geld. De houder wordt in kennis gesteld van deze voorwaarden voordat hij wordt gebonden door een overeenkomst of een aanbod.

Voor terugbetaling kan enkel een vergoeding²⁸ worden gevraagd indien dit in de overeenkomst is vermeld, en enkel in een van de volgende gevallen:

- a) indien om terugbetaling wordt gevraagd vóór de overeenkomst is beëindigd;
- b) indien de overeenkomst voorziet in een beëindigingsdatum en de houder van het elektronische geld de overeenkomst vóór deze datum beëindigt; of
- c) indien meer dan een jaar na de beëindiging van de overeenkomst om terugbetaling wordt gevraagd.

Vóór de beëindiging van de overeenkomst, kan de houder van elektronisch geld om de gedeeltelijke of volledige terugbetaling ervan verzoeken.

Wanneer de houder van elektronisch geld om terugbetaling vraagt tot een jaar na de beëindiging van de overeenkomst:

- a) wordt de volledige monetaire waarde van het aangehouden elektronisch geld terugbetaald; of
- b) worden alle middelen terugbetaald waarom de houder van elektronisch geld verzoekt, indien het op voorhand niet geweten is welk deel van de middelen zal worden gebruikt als elektronisch geld.

27 Art. 11 Richtlijn 2009/110/EG.

28 Dergelijke vergoeding staat in verhouding tot de kosten die de uitgever van elektronisch geld feitelijk heeft gemaakt.

2. “Wet betreffende de betalingsdiensten” toegelicht

De wet is van toepassing op de “betalingsdiensten” aangeboden door de “betalingsdienstaanbieder” aan de “betalingsdienstgebruiker”.

2.1. Betalingsdiensten

Het toepassingsgebied is ruimer dan “SEPA”: de wet is enerzijds niet enkel van toepassing op de “SEPA”-conforme betaalproducten (met name SEPA-overschrijving, SEPA-domiciliëring, SEPA-kaarten), maar ook op alle mogelijke overschrijvingen, domiciliëringen, betalingen met betaalkaarten en anderzijds is het ook op andere betalingsdiensten dan de drie bovenvermelde betaalproducten, bijvoorbeeld een betaling met gsm.

2.1.1. Welke betalingsdiensten?²⁹

Schematisch overzicht

Artikel 2, 1° van de wet	Voorbeelden ³⁰
<p>a). Diensten waarbij de mogelijkheid wordt geboden contanten op een betaalrekening te plaatsen,</p> <p>alsook alle verrichtingen die voor het exploiteren van een betaalrekening vereist zijn.</p>	<p>- storten van contant geld op een betaalrekening, o.a. een zichtrekening, “elektronisch geld”-rekening (NIET: een klassieke spaarrekening³¹)</p> <p>- raadplegen op afstand van zijn rekeningstand en uittreksels</p>
<p>b). Diensten waarbij de mogelijkheid wordt geboden contanten van een betaalrekening op te nemen</p> <p>alsook alle verrichtingen die voor het beheren van een betaalrekening vereist zijn.</p>	<p>- geldopname van contant geld van een betaalrekening (o.a. via een bemand loket, automatische geldautomaat.)</p> <p>- raadplegen op afstand van zijn rekeningstand en -uittreksels</p>
<p>c). Uitvoering van volgende betalingstransacties:</p> <p>- uitvoering van domiciliëringen</p> <p>= betalingstransacties geïnitieerd/ingeleid door de begunstigde</p> <p>- uitvoering van betalingstransacties via een betaalkaart of een soortgelijk instrument</p> <p>= betalingstransacties geïnitieerd/ingeleid via de begunstigde-handelaar</p>	<p>- eenmalige en wederkerende domiciliëringen</p> <p>- betaling van aankopen in een verkooppunt of winkel met een betaalkaart, die gelinkt is aan een zichtrekening of een “elektronisch geld”-rekening, maar niet aan een kredietovereenkomst</p>

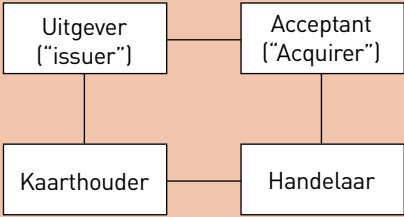
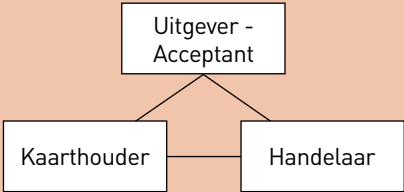
²⁹ Art. 2,1° WBD.

³⁰ Voor zover ze niet uitgesloten zijn op grond van art. 4 WBD.

³¹ De klassieke spaarrekening wordt in principe niet beschouwd als een betaalrekening in de zin van de WBD. Art. 17, § 3 bepaalt echter uitdrukkelijk dat de bepalingen van artikel 17 WBD betreffende kosteloos opzeggen van het contract, inclusief het afsluiten van een rekening, ook van toepassing is op de spaarrekening.

“De voorwaarden scheppen voor een competitieve, duurzame en evenwichtige werking van de goederen- en dienstenmarkt in België.”

Schematisch overzicht (vervolg)

Artikel 2, 1° van de wet	Voorbeelden
<ul style="list-style-type: none"> - uitvoering van overschrijvingen, met inbegrip van doorlopende betalingsopdrachten <p>= betalingstransacties geïnitieerd door de betaler</p>	<ul style="list-style-type: none"> - overschrijving van één rekening naar een andere rekening van dezelfde of een andere persoon
<p>d). Uitvoering van betalingstransacties waarbij de geldmiddelen zijn gedekt door een kredietovereenkomst die aan de betalingsdienstgebruiker wordt verstrekt:</p>	<p>zelfde soort betaalverrichtingen als onder c), maar waarbij die gedekt zijn door een “krediet”, bv. de betaling met een betaalkaart met uitgestelde betaling/debitering op het einde van de maand (“deferred debit”) of met rechtstreekse opneming van een kredietlijn/kredietopening (“credit cards”)</p>
<ul style="list-style-type: none"> - uitvoering van domiciliëringen, met inbegrip van eenmalige; - uitvoering van betalingstransacties via een betaalkaart of een soortgelijk instrument; - uitvoering van overmakingen, met inbegrip van doorlopende opdrachten. 	
<p>e). Uitgifte en/of aanvaarding van betaalinstrumenten.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - uitgifte van betaalkaarten (“issuing” in het Engelse vakjargon): de kaartuitgever heeft een contract met de kaarthouder - aanvaarding van betaalkaarten (“card merchant Acquiring³²” in het Engelse vakjargon): de acquirer heeft een contract met de handelaar-begunstigde <p>Voorbeeld : “ 4-partijen model” (bv. Maestro van MasterCard/ VISA) →</p> <p>Voorbeeld : 3-partijenmodel (bv. Diners Club)</p>

32 de “acquirer” geeft de handelaar de toestemming betalingen te aanvaarden via een welbepaalde kaart; hij vraagt het geld aan de kaartuitgever van de persoon-kaarthouder die een goed of dienst koopt bij een handelaar en zorgt dat het geld op de betaalrekening van de handelaar terecht komt: de acquirer heeft een contract met de handelaar

Schematisch overzicht (vervolg)

Artikel 2, 1° van de wet	Voorbeelden
<p>f). Geldtransfers³³.</p>	<p>het overmaken van geld, zonder (opening van) een betaalrekening op naam van betaler of begunstigde. De betalingsdientaanbieder neemt contant geld in ontvangst met de doelstelling dit elders betaalbaar te stellen, zonder overboeking via betaalrekeningen van de betalingsdienstgebruikers, bv. bepaalde diensten aangeboden door Western Union of Money Gram aan wie contant geld wordt overhandigd in één van hun verkooppunten en waarbij de betaler een referentienummer krijgt dat de begunstigde moet geven in een verkooppunt om het geld te ontvangen.</p>
<p>g). Uitvoering van betalingstransacties waarbij de instemming van de betaler met een betalingstransactie wordt doorgegeven met behulp van een telecommunicatie-, digitaal of IT-instrument en de betaling rechtstreeks geschiedt aan de exploitant van de telecommunicatiediensten, het IT-systeem of het netwerk, die louter optreedt als intermediair tussen de betalingsdienstgebruiker en de persoon die de goederen levert of de diensten verricht.</p>	<p>- het betalen met de gsm van een parkeer-, bus-, of filmticket</p>

2.1.2. Vallen NIET onder de wet betalingsdiensten³⁴:

Onder andere:

- diensten waarbij de overdracht van geldmiddelen van de betaler aan de begunstigde of het transport ervan – bijna – uitsluitend in de vorm van bankbiljetten en munten plaatsvindt³⁵, bv. een valutawisseltransactie van contant geld is op zichzelf geen betalingsdienst (bv. u gaat euro in contanten in een wisselkantoor inwisselen tegen pond);
- betaalmiddelen waarbij de overdracht – voornamelijk – is gebaseerd op papier: een papieren cheque, een papieren tegoedbon, papieren wisselbrief of orderbriefje, enz. met de bedoeling geldmiddelen beschikbaar te stellen aan de begunstigde;³⁶
- bepaalde betaalinstrumenten, te gebruiken binnen een afgelijnd beperkt netwerk van dienstverleners (bv. een winkelkaart)³⁷, of te gebruiken voor een be-

33 in het Engelse vakjargon “money transfer” of money remittance”

34 Art. 4 WBD.

35 ‘cash to cash’ in het Engels vakjargon. Valt daarentegen wel onder het toepassingsgebied van de wet, de transactie waarbij men contant geld op een betaalrekening stort.

36 “Papieren” overschrijvingen vallen wel onder het toepassingsgebied van de wet.

37 Instrumenten voor het aankopen in winkels van geregistreerde handelaren, vallen echter niet onder de uitzondering omdat dergelijke instrumenten juist zijn bedoeld voor een netwerk van dienstverleners dat voortdurend aangroeit.

“De voorwaarden scheppen voor een competitieve, duurzame en evenwichtige werking van de goederen- en dienstenmarkt in België.”

perkte reeks goederen en diensten (bv. dienstencheques), én voor zover bovendien dit instrument niet gebonden is aan een kredietovereenkomst, noch rechtstreeks toegang geeft tot een betaalrekening voor het op- of ontladen van elektronisch geld;

- in beginsel betalingen in een andere munteenheid dan een munteenheid gangbaar in de Europees Economische Ruimte (EER)³⁸. Een aantal bepalingen (bv. regels inzake aansprakelijkheid in geval van niet toegestane betalingen met een verloren, gestolen, betaalinstrument) zijn wel van toepassing op alle munteenheden (bv. de dollar)³⁹. Er is ook een bijzonder toepassingsgebied voor wat betreft de bepalingen inzake de uitvoeringstermijnen en de valutadata.⁴⁰
- in beginsel betalingsdiensten waarbij één van de betalingsdienstaanbieders zich bevindt buiten de EER. Een aantal bepalingen zijn wel van toepassing op dergelijke betalingsdiensten, bijvoorbeeld inzake de valutadata.⁴¹

2.2. Betalingsdienstaanbieder

De betalingsdienstaanbieder is de rechtspersoon die beroepsmatig betalingsdiensten aan een - potentiële- gebruiker aanbiedt in België⁴².

Het doel van de betalingsdienstenrichtlijn is om de markttoegangvereisten voor niet-bancaire betaaldienstaanbieders te harmoniseren. Dit helpt innovatie te bevorderen en creëert gelijkwaardige concurrentieverhoudingen en aldus meer concurrentie.

2.2.1. Categorieën betalingsdienstaanbieders⁴³

Betalingsdienstaanbieder andere dan betalingsinstelling

Dit zijn voornamelijk de klassieke kredietinstellingen of banken en de instellingen die elektronisch geld uitgeven.

Ook de Nationale Bank van België, de Belgische overheidsinstellingen kunnen – wanneer zij niet handelen in een hoedanigheid van publieke of monetaire autoriteit – en De Post kunnen “betalingsdiensten” aanbieden die onder toepassing van de wet vallen.

Betalingsdienstinstelling, nieuwe categorie

Dit zijn andere ondernemingen dan de klassieke kredietinstellingen enz., zoals hierboven opgesomd, die het recht hebben om betalingsdiensten aan te bieden, bijvoorbeeld een telecomoperator.

38 Alle EER-valuta: de euro, Britse pond, Deense kroon, Zweedse kroon, Litouwse litas, Estlandse kroon, Letlandse lat, Noorse kroon, Tsjechische kroon, Poolse zloty, Roemeense leu, Bulgaarse lev, Hongaarse forint, IJslandse kroon en de Zwitserse franc.

39 Art. 3 WBD.

40 Art. 44 WBD.

41 Art.3, § 1 WBD.

42 Onverminderd de regels inzake het Internationaal Privaatrecht

43 Art. 2, 2° WBD

Om de juridische belemmeringen voor de markttoegang te verwijderen, was het noodzakelijk een afzonderlijke vergunning in te voeren voor alle aanbieders van betalingsdiensten die geen activiteit uitoefenen van het in ontvangst nemen van deposito's of de uitgifte van elektronisch geld.

2.2.2. Vergunning voor het uitoefenen van de activiteit "betalingsdiensten"

Als "betalingsdienstinstelling" bij de CBFA

Voor de nieuwe categorie, die niet onder bovenvermelde opsomming (kredietinstelling, instelling voor elektronisch geld, de nationale bank, de publieke overheden, of de Post) valt, is een bijzondere vergunning als "betalingsinstelling" van de Commissie voor het Bank-, Financie- en Assurantiewezen (CBFA) vereist.

Deze materie is onderworpen aan de regels van de wet van 21 december 2009 betreffende het statuut van de "betalingsinstellingen", de toegang tot het bedrijf van betalingsdienstaanbieder en de toegang tot betalingsssystemen

Voor meer informatie: <http://www.cbfa.be/nl/psd/psd.asp>

Opmerking! De klassieke kredietinstellingen en de instellingen voor elektronisch geld zijn reeds onderworpen aan een gereguleerd statuut, eveneens gecontroleerd door de CBFA. Zij dienen voor het aanbieden van betalingsdiensten niet over een bijzondere specifieke vergunning als "betalingsinstelling" te beschikken.

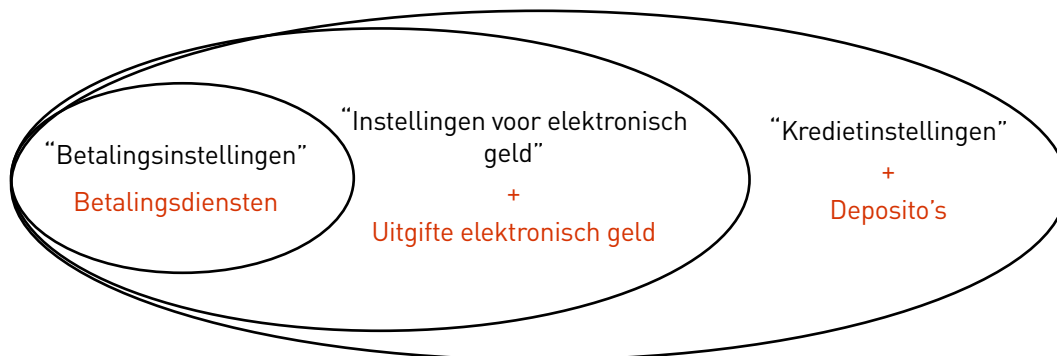
M.a.w. iedereen heeft in principe een bijzondere vergunning bij de CBFA nodig voor het beroepshalve aanbieden van betalingsdiensten, behalve de Nationale Bank van België de overheidsinstellingen en De Post. Allen⁴⁴ zijn echter onderworpen aan de regels voor betalingsdiensten, wanneer zij beroepshalve betalingsdiensten aanbieden.

Zowel betalingsinstellingen, instellingen voor elektronisch geld als kredietinstellingen zijn "betalingsdienstaanbieders" die betalingsdiensten mogen aanbieden, en naargelang de categorie mogen zij ook andere financiële diensten aanbieden. Naargelang hun activiteit en het daaraan gekoppelde statuut hebben ze één van de drie vergunningen nodig.

44 De NBB enkel wanneer zij betalingsdiensten aanbiedt buiten haar hoedanigheid van monetaire of andere publieke autoriteit en de Belgische overheidsinstanties enkel wanneer zij niet handelen in hoedanigheid van publieke autoriteit.

“De voorwaarden scheppen voor een competitieve, duurzame en evenwichtige werking van de goederen- en dienstenmarkt in België.”

Tenslotte kan opgemerkt worden dat zij tevens onderworpen zijn aan de verplichtingen die de “anti-witwaswetgeving”⁴⁵ oplegt, o.a. voor elektronische geldovermakingen.

Als “kredietgever” bij FOD ECONOMIE

Indien een betalingsdienstaanbieder in het raam van zijn betalingsdiensten “consumentenkrediet”⁴⁶ wil verstrekken, bv. een betaal- of zichtrekening met kredietfaciliteiten (“onder nul gaan”), dan is naast de vergunning als betalingsdienstinstelling, instelling voor elektronisch geld of kredietinstelling bijkomend een voorafgaande “erkenning/registratie” vereist bij de FOD Economie als “kredietgever consumentenkrediet”.

Voor meer informatie: <http://economie.fgov.be/nl/consument/consumentenkrediet/Kredietgever/index.jsp>

Opmerking! De nieuwe categorie “Betalingssdienstinstellingen” mogen naast de activiteit van betalingsdiensten, slechts onder bepaalde voorwaarden kortlopend en aanvullend krediet verstrekken in het kader van de uitvoering van betalingstransacties⁴⁷. Hetzelfde geldt voor de “instellingen voor elektronisch geld”.

45 Zie voornamelijk de wet van 11 januari 1993 tot voorkoming van het gebruik van het financiële stelsel voor het witwassen van geld en de financiering van terrorisme http://www.ejustice.just.fgov.be/cgi_loi/change_lg.pl?language=nl&la=N&cn=1993011141&table_name=wet

Zie ook www.ctif-cfi.be

46 Met name krediet dat valt onder de toepassing van de wet van 12 juni 1991 op het consumentenkrediet (WCK).

47 Art. 21, § 3 van de wet van 21 december 2009 betreffende het statuut van de betalingsinstellingen, de toegang tot het bedrijf van betalingsdienstaanbieder en de toegang tot betalingssystemen.

2.3. Betalingsdienstgebruiker

De betalingsdienstgebruiker is elke persoon die in de hoedanigheid van betaler, begunstigde of beide (bv. overschrijving naar eigen rekening) van een betalingsdienst gebruik maakt.⁴⁸

Het begrip “betalingsdienstgebruiker” is ruim gedefinieerd en omvat twee categorieën, met name de personen die handelen voor privédoeleinden (de consument), en de personen die handelen voor beroepsdoeleinden (de niet-consument of professioneel):

2.3.1. De “consument”

De consument is elke natuurlijke persoon die handelt voor privédoeleinden⁴⁹

Alle regels van de wet zijn van toepassing op de consument en zijn van dwingend recht. M.a.w. de betalingsdienstaanbieder kan in een contract met de consument hiervan niet afwijken: elk beding waarbij de consument zou verklaren af te zien van de bescherming die hem wettelijk wordt geboden, wordt voor niet geschreven gehouden.

2.3.2. De “niet-consument”

Onder niet-consument of professioneel verstaat men iedereen, zowel rechtspersonen als natuurlijke personen, die handelt binnen het raam van bedrijfs- of beroepsactiviteiten⁵⁰ (gemakkelijkshalve wordt deze categorie hierna aangeduid met de term “handelaar”).

In beginsel zijn alle regels ook van toepassing op de handelaar, maar deze categorie kan – in tegenstelling tot de consument – wel uitdrukkelijk afwijken in het contract met hun betalingsdienstaanbieder van een groot aantal wettelijke verplichtingen, met name alle informatievereisten en bepaalde rechten en plichten m.b.t. het gebruik van betalingsdiensten⁵¹. Zo kan bv. voor betalingen tussen handelaars worden bedongen dat er geen enkele terugbetalingsverplichting is tot 8 weken na de uitvoering van een domiciliëringsopdracht.

48 Art. 2, 3° WBD.

49 Art. 2, 23°, WBD.

50 Art. 2, 23° a contrario WBD.

51 Art. 27 en art. 55, eerste lid WBD.

“De voorwaarden scheppen voor een competitieve, duurzame en evenwichtige werking van de goederen- en dienstenmarkt in België.”

2.4. Domiciliëring

2.4.1. Definitie⁵²

Domiciliëring is een betalingsdienst voor het debiteren van een betaalrekening van een betaler, waarbij het initiatief tot uitvoering van de betalingsopdracht uitgaat van de begunstigde (schuldeiser-handelaar), op basis van een door de betaler verstrekte instemming. Hoewel niet uitsluitend, wordt een domiciliëring meestal gebruikt voor de betaling van terugkerende facturen met een vast of een variabel bedrag (bv. energiefactuur).

Opmerking! De domiciliëring mag niet verward worden met andere betalingsdiensten voor het debiteren van een rekening, bijvoorbeeld een “overschrijving” of een “doorlopende opdracht” waarbij het initiatief tot uitvoering uitgaat van de betaler (schuldenaar). De doorlopende opdracht wordt meestal gebruikt om een regelmatig terugkerend vast bedrag op een vaste datum automatisch over te schrijven (bv. huishuur).

2.4.2. Soorten⁵³

Voorbeelden van financiële producten die onder de juridische definitie van domiciliëring vallen, zijn:

- de “Europese domiciliëring” of “SEPA Direct Debit”. Dit is een “Creditor driven Mandate flow”, waarbij het bericht van domiciliëring rechtstreeks aan de schuldeiser wordt gegeven, die tevens zorgt voor de bewaring en beheer van het “domiciliëringsbericht”);
- de Belgische nationale “DOM 80”. Dit is een “Debtor driven Mandate flow”, waarbij het bericht van domiciliëring rechtstreeks door de schuldenaar aan zijn betalingsdienstaanbieder wordt overhandigd, die tevens instaat voor het beheer);
- de Belgische variant “DOM 70”(“Creditor driven Mandate flow), enz.

Opmerking! De WBD voorziet in een aantal bijzondere regels voor domiciliëringen die in beginsel van toepassing zijn op ALLE domiciliëringen, zowel op de SEPA-domiciliëring als de niet-SEPA conforme domiciliëringen (o.a. DOM 80 of de Belgische domiciliëring). Zie punt 2.4.3. De Europese verordening voorziet wel in één specifieke regel voor de SEPA-domiciliëring . Zie punt 1.3.3.

52 Art. 2, 13° WBD.

53 <http://www.sepabelgium.be/nl/node/177>

2.4.3. Bijzondere regels in de wet betalingsdiensten m.b.t. domiciliëring:

1. Domiciliëring – mandaat ⁵⁴

Naast de algemene regels inzake raamcontracten voor betalingsdiensten, zijn er een aantal bijkomende vereisten wanneer de “consument” een domiciliëring wenst te doen:

- er moet een uitdrukkelijk ondertekend mandaat zijn;
- er moet een uitdrukkelijke verwijzing zijn naar de onderliggende verkoop- of leverancierovereenkomst. Het moet met andere woorden duidelijk bepaald of bepaalbaar zijn voor welke contractuele schuldvorderingen er een domiciliëring is gegeven⁵⁵;
- de domiciliëring kan stopgezet worden door de betaler-schuldenaar door de enkele kennisgeving aan de schuldeiser-verkoper of, indien dit werd overeengekomen, aan de betalingsdienstaanbieder van de betaler. Dit laatste is het geval bij bv. DOM’80.

2. Domiciliëring - uitvoeringstermijn

1. tot en met 31 december 2011: werkdag D+ 3⁵⁶

2. vanaf 1 januari 2012: werkdag D+ 1⁵⁷

Zie ook punt 2.11.2.

3. Domiciliëring - terugbetaling⁵⁸

De wet introduceert een “voorwaardelijk” recht op terugbetaling binnen een termijn van 8 weken, maar de partijen kunnen contractueel afwijken en onder bepaalde voorwaarden overeenkomen dat er altijd (“onvoorwaardelijk”) of nooit een recht op terugbetaling bestaat. Dit wordt hierna verder toegelicht.

Opmerking! Daarnaast blijft het recht op terugbetaling bestaan voor niet-toegestane of niet-correct uitgevoerde betalingen binnen maximaal 13 maanden zoals toegelicht in punt 2.8.

54 Art. 29 WBD. Dit artikel is een specifieke regel voorzien door de Belgische wetgever die niet voortvloeit uit de betalingsdienstenrichtlijn.

55 bv. een louter referentienummer dat gelinkt is aan de naam van een persoon is in dit opzicht niet voldoende.

56 Art. 78 WBD.

57 Art. 45, § 1 WBD.

58 art. 38 en 39 WBD. Deze artikels zijn in principe (uitz. art. 38, § 1, laatste lid WBD m.b.t. onvoorwaardelijk recht tot terugbetaling”) zowel van toepassing op domiciliëring als betalingen met een betaalinstrument bij een handelaar.

“De voorwaarden scheppen voor een competitieve, duurzame en evenwichtige werking van de goederen- en dienstenmarkt in België.”

3.1. Principe – voorwaardelijk recht op terugbetaling⁵⁹

De betaler heeft het recht om terugbetaling te vragen [van het gedebiteerde bedrag] aan zijn betalingsdienstaanbieder gedurende 8 weken na debitering in uitvoering van een domiciliëringsofdracht **ALS twee wettelijke voorwaarden** vervuld zijn, met name:

- 1) bij de toestemming tot betaling stond het exacte bedrag niet vast, **én**
- 2) het uiteindelijke bedrag van de transactie blijkt onredelijk te zijn (bv. een factuur werd tweemaal werd gedebiteerd).

Opmerking! Indien één van de twee voorwaarden niet voldaan, heeft de betaler geen wettelijk recht op terugbetaling. Wel kan men contractueel bepalen om, zelfs indien de wettelijke voorwaarden niet vervuld zijn, deze mogelijkheid toch aan te bieden aan de betaler. Dit wordt hierna toegelicht.

3.2. Uitzonderingen – contractuele afwijkingen

De betalingsdienstaanbieder kan in het contract met de betaler hiervan afwijken en kan in bepaalde gevallen een “onvoorwaardelijk” recht op terugbetaling of een “verbod” op terugbetaling overeenkomen:

- altijd recht op terugbetaling⁶⁰

Het is mogelijk om in het betalingsdienstencontract te voorzien dat de betaler recht heeft op terugbetaling in alle gevallen, m.a.w. OOK als één of beide hierboven opgesomde wettelijke voorwaarden niet zijn vervuld⁶¹. Indien dit overeengekomen is, heeft de betalingsdienstaanbieder dus niet het recht om de terugbetaling te weigeren wanneer de betaler een betalingstransactie in uitvoering van een domiciliëring betwist.⁶²

Opmerking! Het is wel zo dat de verplichtingen van de betaler (schuldenaar) jegens de begunstigde (schuldeiser) en de gevolgen welke voortvloeien uit de onderliggende verhouding – niet-betaling van een schuld voortvloeiende uit de aankoop of verbruik van goederen of diensten – blijven bestaan. Indien bijvoorbeeld een klant de terugbetaling vraagt van de betaling van de factuur voor een tijdschriftabonnement, dan blijft hij nog steeds betaling verschuldigd voor de rechtmatig toegestuurde tijdschriften; dit betekent eveneens dat mocht de betalingstransactie de betaling van een verzekeringspremie betreffen, de premie verschuldigd blijft voor de verzekerde periode.

59 Art. 38, § 1, eerste lid WBD.

60 Art.38, § 1, laatste lid WBD.

61 Bv. het bedrag van domiciliëring is een vast bedrag dat gekend is door de betaler op het moment dat hij toestemming heeft en domiciliëring tekent. Er is in dat geval geen wettelijke verplichting tot terugbetaling, maar dit kan toch contractueel worden overeengekomen.

62 Art. 39, § 2, tweede lid WBD.

- nooit recht op terugbetaling

Hierbij moet volgend onderscheid gemaakt worden:

- **domiciliëring met consumenten:** dit kan enkel in het betalingsdienstencontract worden overeengekomen indien volgende twee voorwaarden voldaan zijn: een rechtstreeks mandaat door de betaler-schuldenaar aan zijn eigen betalingsdienst-aanbieder⁶³ én de betaler minstens 4 weken op voorhand geïnformeerd is over het te debiteren bedrag (bv. wanneer er op het einde van het jaar een eindafrekening is vanwege de water- en elektriciteitsleverancier op basis van de meterstanden of wanneer nieuwe forfaitaire bedragen worden vastgelegd voor de tussentijdse afrekeningen)⁶⁴.

- **domiciliëringen tussen handelaars:** er kan steeds worden overeengekomen dat er geen herroepingsmogelijkheid bestaat en dergelijke betalingen onherroepelijk zijn⁶⁵.

4. Overgang lopende domiciliëring DOM'80 naar Europese domiciliëring

Een ander punt over domiciliëring is dat "SEPA" voorziet dat – op termijn – alle verschillende nationale varianten van domiciliëring zullen verdwijnen en dat er zal worden overgeschakeld naar de "Europese domiciliëring" (of de "SEPA- Direct Debit")⁶⁶. Dit betekent o.a. dat de huidige domiciliëringmandaten "DOM80" wordt overgedragen door de bank van de schuldenaar aan de schuldeiser, via de bank van de schuldeiser.

Het is niet nodig om een volledig nieuw mandaat te ondertekenen, maar wel is vereist dat de gebruiker minstens twee maanden voor de toepassing van de wijzigingen individueel op de hoogte wordt gebracht van zijn nieuwe rechten en plichten en de gebruiker uitdrukkelijk de mogelijkheid wordt gegeven om de domiciliëring te beëindigen⁶⁷.

2.5. Informatie

Er bestaat een uitgebreid gamma informatievereisten. De benodigde informatie dient in verhouding te staan tot de gebruikersbehoeften. Vandaar dat alle wettelijke informatiebepalingen enkel verplicht zijn in een relatie met de consument. Handelaars kunnen hiervan afwijken in hun contract met hun betalingsdienst-aanbieder.

63 bv. In het geval van DOM'80 waarbij de rekeninghouder een document ondertekend en aan zijn bank overhandigt die dit bewaart (= "Debtor Mandate Flow").

64 Art. 38, § 3 WBD.

65 Art. 55 WBD.

66 <http://www.sepabelgium.be/nl/node/177>.

67 Art. 79 WBD.

“De voorwaarden scheppen voor een competitieve, duurzame en evenwichtige werking van de goederen- en dienstenmarkt in België.”

De inhoud, het tijdstip en de wijze van communicatie verschillen naargelang het type van betalingstransactie. Er wordt een onderscheid gemaakt tussen de informatievereisten voor een eenmalige betalingstransactie en een raamcontract dat op een reeks betalingstransacties betrekking heeft. Ten slotte is er nog een afwijkend “lichter” regime voor het raamcontract dat betrekking heeft op bepaalde betaalinstrumenten bestemd voor transacties van kleine bedragen ⁶⁸.

2.5.1. Communicatietechniek

Er moet een onderscheid gemaakt worden tussen actief of passief optreden van de betalingsdienstaanbieder⁶⁹:

- ofwel wordt de informatie “verstrekkt”, d.w.z. actief meegedeeld door de betalingsdienstaanbieder zonder verder verzoek of initiatief van de betalingsdienstgebruiker, bv. de contractvoorwaarden moeten daadwerkelijk aan de gebruiker overhandigd of toegezonden worden, ofwel schriftelijk ofwel via andere duurzame dragers waar hij toegang tot heeft (bv. via e-mail of dvd). Enkel de mogelijkheid voorzien om de informatie in te kijken of te downloaden is ontoereikend. Het op rekeningafschriften vermelden dat de voorwaarden zijn gewijzigd en deze bv. kunnen worden geraadpleegd op de website of het kantoor van de betalingsdienstaanbieder, voldoet niet aan de voorwaarde van actieve communicatie.
- ofwel wordt de informatie passief door de betalingsdienstaanbieder “beschikbaar gesteld” aan de betalingsdienstgebruiker, wat inhoudt dat de betalingsdienstgebruiker uit eigen beweging stappen dient te ondernemen om de informatie te verkrijgen, bv. het afhalen van bankafschriften in het bankfiliaal, etc. Het afficheren van de informatie in het bankkantoor of het vermelden op de website van de betalingsdienstaanbieder voldoet aan de voorwaarde van passieve communicatie.

68 Art. 21, § 1 WBD: definitie “instrumenten voor de betaling van kleine bedragen”:

“Het betreft betaalinstrumenten met betaalfuncties binnen de hierna uiteengezette wettelijke grenzen:

- elke individuele betalingstransactie uitgevoerd met het instrument bedraagt maximaal 30 euro. Deze bepaling voorziet niet in enige beperking in de tijdsintervallen waarbinnen of de frequentie waarmee de betalingstransacties kunnen plaatsvinden. Dit houdt in dat het mogelijk is om drie opeenvolgende betalingen te maken van 30 euro, voor zover dit overeengekomen is, of
- de betalingslimiet van het betaalinstrument is maximaal 150 euro, of
- de opslagwaarde van de betaalkaart is maximaal 150 euro.”

69 Overwegende 27 van de richtlijn en memorie van toelichting bij de wet van 10 december 2009 betreffende de betalingsdiensten, Kamer, DOC. 52, 2179/001, p. 30 e.v.

2.5.2. Overzicht informatieverplichtingen

Hieronder vindt u een overzicht van de informatieverplichtingen bij enerzijds de raamcontracten inzake betalingsdiensten, en anderzijds de betalingstransacties binnen en buiten een raamcontract. Het lichter regime voorzien voor “instrumenten voor de betaling van kleine bedragen” wordt hier niet verder toegelicht⁷⁰.

Ten slotte zijn er ook nog een aantal bepalingen in geval een betalingsdienstaanbieder of andere partij (bv. handelaar in de winkel) wisseltransacties aanbiedt, of bijkomende kosten en kortingen vraagt of aanbiedt voor een betalingstransactie met een bepaald betaalinstrument. Voor meer toelichting zie punt 2.13. over de kosten van betalingsdiensten.

Raamcontract

1. Voorafgaande info en voorwaarden raamcontract

- Welke info?⁷¹

De betalingsdienstaanbieder dient te informeren over volgende aspecten:

- 1) de betalingsdienstaanbieder (o.a. zijn identiteit, adres, ondernemingsnummer, alsook de identiteit én adres van eventuele tussenpersonen en vertegenwoordigers, de toezichthoudende overheden);
- 2) het gebruik van de betalingsdienst (o.a. een beschrijving van de voornaamste kenmerken, de gedetailleerde informatie die door de betalingsdienstgebruiker moet worden verstrekt voor een correcte uitvoering van een betalingsopdracht, de vorm en procedure van de instemming met het uitvoeren van een betalingstransactie en de intrekking van de instemming, de maximale uitvoeringstermijn);
- 3) de kosten, rentevoeten en wisselkoersen die door de betalingsdienstgebruiker aan zijn betalingsdienstaanbieder verschuldigd zijn (o.a. de toe te passen rentevoet op jaarbasis en wisselkoers, of de berekeningswijze indien referentierentevoet en -wisselkoers, en de informatievereisten in geval van wijzigingen tijdens de looptijd van het contract);
- 4) de communicatie (o.a. de wijze waarop, de frequentie waarmee, en de taal waarin de informatie tijdens de looptijd van het contract moet gebeuren, het recht van de betalingsdienstgebruiker om de contractuele voorwaarden van het raamcontract en informatie en voorwaarden te ontvangen);

70 Art.21 WBD.

71 Art. 14 WBD.

“De voorwaarden scheppen voor een competitieve, duurzame en evenwichtige werking van de goederen- en dienstenmarkt in België.”

- 5) de beschermende en corrigerende maatregelen (o.a. een beschrijving van de risico's en de voorzorgsmaatregelen die de betalingsdienstgebruiker neemt om de veilige bewaring van een betaalinstrument te waarborgen, de modaliteiten van het eventuele blokkeringsrecht van het gebruik van een betaalinstrument door de betalingsdienst-aanbieder, de modaliteiten inzake de kennisgeving van een niet-toegestane of foutief uitgevoerde betalingstransactie, de aansprakelijkheid van de betaler en de aansprakelijkheid van de betalingsdienstaanbieder voor niet-toegestane betalingstransacties en voor de uitvoering van betalingstransacties, de voorwaarden voor terugbetaling);
- 6) de wijziging en de opzegging van het raamcontract (o.a. de modaliteiten aangaande de kennisgeving, de aanvaarding en de inwerkingtreding van de wijzigingen van het raamcontract, het recht van de betalingsdienstgebruiker om een raamcontract op te zeggen en de wijze van opzegging);
- 7) de rechtsmiddelen (o.a. de bevoegde rechter, de klachten- en buitengerechtelijke beroepsprocedures)

- Tijdstip?⁷²

In principe: te gelegener tijd vóór het sluiten van de overeenkomst

Er kan maar sprake zijn van een werkelijke instemming met het aanbod indien de betalingsdienstgebruiker voldoende tijd heeft gehad om de informatie en het raamcontract nader te bekijken en te begrijpen vóór hij erop ingaat.

Maar in het geval van “verkoop op afstand”⁷³ waarbij het contract op verzoek van de betalingsdienstgebruiker is gesloten met gebruikmaking van een techniek voor communicatie op afstand die het onmogelijk maakt voorafgaandelijk de informatie en de voorwaarden van het raamcontract op papier of een andere duurzame drager te verstrekken, voldoet de betalingsdienstaanbieder onmiddellijk na het sluiten van het raamcontract aan zijn verplichtingen.

- Communicatietechniek⁷⁴

In principe: actieve mededeling (“verstrekken”) op papier of op een andere voor de betalingsdienstgebruiker beschikbare en toegankelijke duurzame drager. Het gewoon “ter beschikking stellen” van informatie op internet of in de verkooppunten en eventuele mondelinge toelichting door de verkoper bijvoorbeeld volstaat dus niet.

De informatieverplichting kan bijvoorbeeld worden vervuld door het verstrekken van een ontwerpovereenkomst met de verplichte informatie en voorwaarden.

72 Art. 13 WBD.

73 Zie ook http://economie.fgov.be/nl/consument/Handelspraktijken/Ventes_distance/Services_financiers/index.jsp

74 Art. 13 WBD.

Maar voor bepaalde betaalinstrumenten voor de betaling van kleine bedragen (uitgavenlimiet of limiet opslagcapaciteit), geldt een soepeler regime dat afwijkt van de algemene informatievereisten voor betalingsdiensten vervat in een raamcontract.⁷⁵

Opmerking! De informatie en voorwaarden worden verstrekt in gemakkelijk te begrijpen bewoordingen en in duidelijke en bevattelijke vorm, in de taal of de talen van het taalgebied waar de betalingsdienst wordt aangeboden of in een andere taal die tussen partijen is overeengekomen.

2. Info TIJDENS de looptijd van het raamcontract

De betalingsdienstgebruiker heeft het recht om te allen tijde tijdens de looptijd van het contract de contractuele voorwaarden en informatie te vragen op papier of een andere duurzame drager. Zo kan hij gemakkelijk de betalingsdiensten en de voorwaarden van betalingsdienstaanbieders vergelijken en bij een eventueel geschil zijn contractuele rechten en plichten nakijken.

3. Info over WIJZIGINGEN van het raamcontract

Principe/Regel

De betalingsdienstaanbieder kan contractueel overeenkomen om de contractbepalingen en voorwaarden – eenzijdig – te wijzigen. Maakt hij hiervan gebruik, dan moet hij onderstaande individuele informatieverplichtingen in acht nemen:

- de wijzigingen dienen schriftelijk of op een andere duurzame drager “actief” te worden verstrekt, m.a.w. louter ter beschikking stellen volstaat niet;
- minstens twee maanden voor de toepassing ervan
- de vermelding/mededeling dat:
 - 1) de betalingsdienstgebruiker wordt geacht deze wijzigingen te hebben aanvaard indien hij de betalingsdienstaanbieder niet vóór de voorgestelde datum van inwerkingtreding van die wijzigingen ervan in kennis heeft gesteld dat hij de wijzigingen niet aanvaardt en
 - 2) de betalingsdienstgebruiker het recht heeft om het raamcontract onmiddellijk kosteloos te beëindigen voor de datum waarop de voorgestelde wijzigingen van toepassing worden, indien de betalingsdienstgebruiker de wijzigingen niet aanvaardt.

⁷⁵ Art.21, § 1, 1° WBD.

“De voorwaarden scheppen voor een competitieve, duurzame en evenwichtige werking van de goederen- en dienstenmarkt in België.”

Uitzonderingen

1. Wijzigingen inzake de rentevoet of wisselkoers

Bij wijziging van de rentevoet of wisselkoers kan worden afgeweken van de voorafgaande kennisgevingsplicht van twee maanden of desgevallend enige vorm van kennisgeving, onder de volgende voorwaarden:

- het recht daartoe moet in het raamcontract overeengekomen zijn;
 - de wijzigingen moeten steunen op de overeengekomen referentierentevoet of -wisselkoers en weerhouden objectieve criteria die op een “neutrale wijze” kunnen worden toegepast.
2. Voor bepaalde betaalinstrumenten voor de betaling van kleine bedragen (uitgavenlimiet of limiet opslagcapaciteit⁷⁶) geldt een soepeler regime. Dit moet wel in het contract worden overeengekomen⁷⁷.
 3. Andere consumentenbeschermende bepalingen in specifieke wetgevingen

Voor sommige materies, bijvoorbeeld consumentenkrediet, worden specifieke informatieverplichtingen en regels opgelegd aan de kredietgever, en moet men tevens rekening houden met deze regels indien deze de consument beter beschermen. Dit is belangrijk wanneer de betalingstransacties gedekt zijn door een kredietovereenkomst. Er kan bijvoorbeeld worden verwezen naar de informatieverplichtingen inzake de “wijziging van de debetrentevoet” bij een kredietopening (zie o.a. artikel 30 van de wet van 12 juni 1991 op het consumentenkrediet).

Betalingstransacties

Er moet enerzijds een onderscheid gemaakt worden tussen een “afzonderlijke betalingstransactie binnen een raamcontract” (bv. betalingen van uw zichtrekening) of een “eenmalige betalingstransactie” buiten enig raamcontract (bv. een geldtransfer); anderzijds zijn er ook nog “micro-betalingen” en “elektronisch geldbetalingen”

1. Eenmalige betalingstransactie buiten enig raamcontract

Gezien hun kleinere impact en economisch belang, is een lagere graad van informatie vereist voor éénmalige transacties die niet onder een raamcontract vallen⁷⁸:

76 Art. 21, § 1 WBD: definitie “instrumenten voor de betaling van kleine bedragen”

77 Art. 21, § 1, 2° WBD.

78 Art. 6 WBD.

Voorafgaande info en voorwaarden voor een eenmalige betalingstransactie⁷⁹

- Welke info?⁸⁰ Minstens de gedetailleerde informatie of unieke identifier nodig voor de uitvoering van een transactie (bv. pincode), de maximale uitvoeringstermijn, alle verschuldigde kosten en eventuele uitsplitsing ervan, en eventuele feitelijke of referentiewisselkoers.

Indien van toepassing en relevant voor een bepaalde betalingsdienst, moeten de overige⁸¹ informatie en voorwaarden op gemakkelijk toegankelijke wijze aan de betalingsdienstgebruiker ter beschikking worden gesteld.

Opmerking! Het is niet nodig dezelfde informatie nog eens te communiceren wanneer dit al gebeurt door een andere betalingsdienst aanbieder in het kader van een raamcontract betreffende een betaalinstrument via hetwelk de eenmalige betalingsopdracht wordt doorgegeven.

- Tijdstip?⁸². In principe, vóór de betalingsdienstgebruiker gebonden is door een contract of een aanbod. Maar in het geval van “verkoop op afstand” waarbij het contract op verzoek van de betalingsdienstgebruiker is gesloten met gebruikmaking van een techniek voor communicatie op afstand die het onmogelijk maakt voorafgaandelijk de informatie en de voorwaarden van het raamcontract op papier of een andere duurzame drager te verstrekken, voldoet de betalingsdienst aanbieder onmiddellijk na de uitvoering van de betalingstransactie aan zijn verplichtingen.
- Communicatietechniek⁸³: het is voldoende om deze info ter beschikking te stellen op een gemakkelijk toegankelijke wijze, maar indien de betalingsdienstgebruiker dit vraagt, moet deze info gratis worden verstrekt op papier of op een andere duurzame drager (bv. door het verstrekken van een exemplaar van het ontwerpcontract betreffende een eenmalige betalingstransactie of de ontwerp-betalingsopdracht waarin de bedoelde informatie en voorwaarden zijn opgenomen).

Opmerking! De informatie en voorwaarden worden in gemakkelijk te begrijpen bewoordingen en in duidelijke en bevattelijke vorm verstrekt in de taal of de talen van het taalgebied waar de betalingsdienst wordt aangeboden of in een andere taal die tussen de partijen is overeengekomen.

79 Art.7 tot 9 WBD.

80 Art. 7 en art. 9

81 zie de opsomming van de 7 aspecten onder “welke info” in bovenvermelde rubriek

82 Art. 8 WBD..

83 Art. 8 WBD

“De voorwaarden scheppen voor een competitieve, duurzame en evenwichtige werking van de goederen- en dienstenmarkt in België.”

Informatie na de initiëring en uitvoering van de eenmalige betalingsopdracht⁸⁴

- Welke info?

Een referentie om uit te maken om welke betalingstransactie het gaat, het bedrag van de betalingstransactie en de verschuldigde – desgevallend uitgesplitste – kosten en, desgevallend, de wisselkoers en het bedrag van de betalingstransactie na die valutawissel, de datum van ontvangst van de betalingsopdracht, aan de betaler respectievelijk de datum van creditering aan de begunstigde.

- Tijdstip?

- aan de betaler: onmiddellijk na de ontvangst van de betalingsopdracht, en
- aan de begunstigde: onmiddellijk na de uitvoering van de betalingstransactie.

- Communicatietechniek? De informatie wordt verstrekt of ter beschikking gesteld, afhankelijk van wat overeengekomen is.

2. Afzonderlijke betalingen binnen een raamcontract

Voorafgaande info en voorwaarden van de betalingstransactie die deel uitmaakt van een raamcontract⁸⁵

- Welke info?

De maximale uitvoeringstermijn en de – desgevallend uitgesplitste – verschuldigde kosten door de betaler.

- Tijdstip? Voorafgaand aan de betalingstransactie, enkel indien de betaler die de betaling initieert/inleidt hierom vraagt.

- Communicatietechniek? De informatie dient te worden verstrekt, enkel indien de betaler die de betaling initieert/inleidt hierom vraagt.

Uitzondering: voor bepaalde “betaalinstrumenten voor de betaling van kleine bedragen” (uitgavenlimiet of limiet opslagcapaciteit) geldt een soepeler regime. Dit moet wel in het contract worden overeengekomen⁸⁶.

Informatie na de initiëring en uitvoering van de betalingsopdracht binnen een raamcontract.⁸⁷

- Welke info? Het betreft dezelfde informatie als de informatie na de initiëring en uitvoering van de eenmalige betalingsopdracht buiten een raamcontract (zie punt 1)

84 Art. 10 en 11 WBD.

85 Art. 18 WBD.

86 Art. 21, § 1, 1° WBD.

87 Art. 19 en 20 WBD.

- Tijdstip?
 - aan de betaler: onmiddellijk nadat het bedrag van een betalingstransactie van de rekening van de betaler is gedebiteerd of, indien de betaler geen betaalrekening gebruikt, onmiddellijk na de ontvangst van de betalingsopdracht⁸⁸, en
 - aan de begunstigde: onmiddellijk na de uitvoering van de betalingstransactie⁸⁹.

Opmerking! Een raamcontract kan de voorwaarde omvatten dat de aanbieder niet onmiddellijk na elke transactie dient te informeren, maar dit doet op gezette tijden en tenminste eenmaal per maand⁹⁰.

- Communicatietechniek? De informatie moet worden verstrekt of ter beschikking gesteld op de overeengekomen wijze, die de betaler de mogelijkheid biedt informatie ongewijzigd op te slaan en te reproduceren, teneinde hem toe te laten zijn uitgaven op een redelijke manier bij te houden. Bijvoorbeeld: de bank kan in de contractuele voorwaarden met de klant overeenkomen dat er geen rekeningafschriften met betalingstransacties worden opgestuurd, maar dat de klant het overzicht van zijn betalingstransacties via het internet ter beschikking krijgt, dat je op gemakkelijke manier kunt downloaden en bewaren.

Opmerking! De koning kan de betalingsdientaanbieder verplichten om de informatie kosteloos één maal per maand op papier te verstrekken op vraag van de betaler en de begunstigde⁹¹.

Uitzondering: voor bepaalde betaalinstrumenten voor de betaling van kleine bedragen (uitgavenlimiet of limiet opslagcapaciteit)⁹² geldt een soepeler regime. Dit dient wel in het contract te worden overeengekomen⁹³.

2.5.3. Kosten van informatie⁹⁴:

De wettelijk verplichte informatie moet gratis zijn. Bv. het verstrekken op papier of een andere duurzame drager van de voorwaarden van een raamcontract tijdens de looptijd van het contract.

88 Art. 19, § 1 WBD.

89 Art. 20, § 1 WBD.

90 Art. 19, § 2 en art. 20, § 2 WBD.

91 Art. 19, § 3 en art. 20, § 3 WBD.

92 Art. 21, § 1 WBD: definitie "instrumenten voor de betaling van kleine bedragen"

93 Art. 21, § 1, 3° WBD.

94 Art. 15 WBD

“De voorwaarden scheppen voor een competitieve, duurzame en evenwichtige werking van de goederen- en dienstenmarkt in België.”

Partijen kunnen echter overeenkomen dat er bepaalde kosten worden aangerekend voor bijkomende informatie, frequentere informatie of informatie via een ander communicatiemiddel wordt gegeven dan wat in het contract werd bepaald overeenkomstig de wettelijke verplichtingen (zie ook hierna onder titel “kosten”). Bv. de gebruiker vraagt om zijn rekeningafschriften van zijn betalingstransacties per post op te sturen terwijl in het contract werd overeengekomen dat deze informatie normaal ter beschikking wordt gesteld aan het loket.

Opmerking! Deze kosten moeten wel “redelijk” zijn en in overeenstemming met de werkelijke kosten.

2.5.4. Bewijslast informatieverplichtingen

Het is de betalingsdienstaanbieder die moet bewijzen dat hij zijn informatieverplichtingen is nagekomen, niet alleen inhoudelijk, maar ook dat hij hierbij de door de wet voorgeschreven termijnen en communicatiemiddelen heeft geëerbiedigd⁹⁵.

2.5.5. KB van 23 maart 1995 over de prijsaanduiding van de homogene financiële diensten

Deze regelgeving blijft “aanvullend” van toepassing naast de bepalingen van de wet, op voorwaarde dat zij niet tegenstrijdig is met de wet betalingsdiensten, zoals bv. een algemene aanduiding van de tarieven met het oog op prijsvergelijking.

2.6. Wijziging van raamcontract

2.6.1. Voorwaarden

Wijzigingen van het raamcontract, op eenzijdig initiatief, zijn mogelijk, mits aan een aantal voorwaarden wordt voldaan, waaronder informatieverplichtingen.

⁹⁵ In de praktijk kan de betalingsdienstaanbieder bewijsmoeilijkheden vermijden door de betalingsdienstgebruiker een verklaring te laten ondertekenen waarin de gebruiker bevestigt een exemplaar van de contractuele voorwaarden te hebben ontvangen. Het lijkt daarbij noodzakelijk dat deze clause voldoende duidelijk wordt opgesteld. Meer bepaald zal het beding zo voorgesteld moeten worden dat een redelijke zorgvuldige gebruiker het zonder moeite opmerkt en daarbij onmiddellijk inziet dat hij een afzonderlijke verklaring, te onderscheiden van de ondertekening van de hoofdovereenkomst, onderschrijft. Clausules die niet of onvoldoende duidelijk zijn, zouden beschouwd kunnen worden als clausules die de bewijslast omkeren. Dergelijke bedingen zijn wettelijk verboden en nietig, gelet op het verbod tot het opnemen van bedingen waarbij de verplichtingen van de betalingsdienstaanbieder zelfs gedeeltelijk worden beperkt (Zie ook R. STEENNOT, De wet betreffende de transacties uitgevoerd met instrumenten voor de elektronische overmaking van geldmiddelen, Bank Fin., 2002/V).

Opmerking! In sommige materies, zoals bijvoorbeeld consumentenkrediet, worden bijzondere beperkingen opgelegd voor de kredietgever, en moet men tevens rekening houden met deze regels indien deze de consument beter beschermen. Dit is van belang indien de betalingstransacties gedekt zijn door een kredietovereenkomst. In principe is een consumentenkredietovereenkomst onaantastbaar (zie artikelen 30, § 1 van de wet van 12 juni 1991 op het consumentenkrediet, hierna WCK). Maar als uitzondering op de regel kan bijvoorbeeld verwezen worden naar het recht dat de kredietgever zich kan voorbehouden om tijdens de loop van de kredietopening, de debetrentevoet te wijzigen, mits hij een aantal voorwaarden respecteert (artikel 30, § 2 en volgende WCK).

2.6.2. Informatieverplichtingen

Zie 2.5.2., punt 3. (info over wijzigingen van het raamcontract).

2.7. Opzegging contract

2.7.1. Opzegperiode

In geval van normale uitvoering van het contract kunnen de partijen opzeggen als volgt:

- de betalingsdienstaanbieder kan een contract van onbepaalde duur opzeggen mits minstens twee maanden opzegtermijn⁹⁶;
- de betalingsdienstgebruiker heeft het recht om het raamcontract van bepaalde of onbepaalde duur te allen tijde gratis op te zeggen. Er kan een opzegperiode van maximum één maand worden overeengekomen..⁹⁷

2.7.2. Terugbetaling kosten⁹⁸

De betalingsdienstgebruiker is slechts evenredig kosten verschuldigd voor betalingsdiensten tot de beëindiging van het contract. De betalingsdienstaanbieder is dan ook verplicht om de op regelmatige tijdstippen voorafbetaalde kosten voor betalingsdiensten, inclusief beheerskosten van de rekening, evenredig terug te betalen voor de periode nadat het contract beëindigd is.

Een concreet voorbeeld: op 1 januari betaalt een consument de beheerskosten voor de rekening voor het komende jaar (12 maanden). Als deze consument op 1 november zijn rekening afsluit, moet de bank 2/12 (de maanden november en december) van de betaalde beheerskosten aan de consument terugbetalen.

96 Art. 17, § 1, eerste lid WBD.

97 Art. 17, § 1, tweede lid WBD.

98 Art. 17, § 2 WBD

“De voorwaarden scheppen voor een competitieve, duurzame en evenwichtige werking van de goederen- en dienstenmarkt in België.”

Opmerking! Veranderen van bank.

Sinds 1 november 2009 is het in heel Europa gemakkelijker om te veranderen van bank (als beiden zich in hetzelfde land bevinden)⁹⁹.

Naast de wet van 10 december 2009 bestaat sinds 1 november 2009 een nieuwe gedragscode of reglement “bankoverstapdienst” van Febelfin. Via de bankoverstapdienst kan elke rekeninghouder zijn betalingsopdrachten die moeten worden uitgevoerd op zijn vorige zichtrekening bij zijn vorige bank laten overdragen naar zijn nieuwe zichtrekening bij zijn nieuwe bank en/of de vereffening vragen van zijn zichtrekening bij zijn vorige bank. De rekeninghouder hoeft daarvoor geen beroep te doen op zijn oude bank, maar wendt zich tot de nieuwe bank die de nodige stappen zal doen¹⁰⁰.

Bent u onlangs van bank veranderd? De Europese Commissie vraagt uw mening! U hoeft alleen een eenvoudige online enquête in te vullen (uw antwoorden zijn vertrouwelijk)¹⁰¹.

2.8. Toestaan van betalingstransacties

2.8.1. Toegestane betaling - Instemming¹⁰²

Een betalingstransactie is “toegestaan” op voorwaarde dat de betaler heeft ingestemd met de uitvoering van de betalingsopdracht.

De “instemming” om een betalingstransactie of een reeks betalingstransacties te doen uitvoeren, wordt verleend in de tussen de betaler en zijn betalingsdienaarbieder overeengekomen vorm.

2.8.2. Herroeping

De betaler heeft het recht om gratis de instemming in te trekken, of m.a.w. de betalingsopdracht te annuleren, tot op het moment van de “onherroepbaarheid”¹⁰³:

- principe: betalingsopdrachten zijn onherroepbaar na ontvangst (voor uitvoering) door de betalingsdienaarbieder van de betaler¹⁰⁴;
- kaartbetalingen: deze zijn onherroepbaar na het geven van toestemming aan de handelaar (bv. pincode indrukken)¹⁰⁵;

99 http://ec.europa.eu/internal_market/finservices-retail/mobility/bank_switching_en.htm

100 <http://www.febelfin.be/febelfin/nl/overstap/>

101 http://ec.europa.eu/internal_market/finservices-retail/mobility/switching_feedback_nl.htm

102 Art. 28, § 1 WBD.

103 Art. 28, § 3 en art. 42 WBD.

104 Art. 42, eerste lid WBD.

105 Art. 42, tweede lid WBD. Concreet betekent dit bijvoorbeeld dat een betalingsopdracht, geïnitieerd via de begunstigde-handelaar, die door het intoetsen door de betaler van de pincode van de betaalkaart wordt gegeven, niet meer kan worden herroepen zodra men deze code heeft bekrachtigd door op de “OK”-toets te drukken. Dit is het moment waarop de betaler aan de begunstigde handelaar zijn instemming met de uitvoering van de betalingsopdracht geeft en die geldt als tijdstip van onherroepbaarheid.

- domiciliëringen: deze betalingsopdrachten zijn herroepbaar tot het einde van de werkdag die voorafgaat aan de overeengekomen “datum van debitering”¹⁰⁶;
- toekomstige betalingen (bv. overschrijving met memodatum –een gewenste uitvoeringsdatum in de toekomst-, lopende opdrachten): herroepbaar tot einde van de werkdag die voorafgaat aan de overeengekomen datum van uitvoering van de betalingsopdracht¹⁰⁷;
- uitzondering voor betaalinstrumenten uitsluitend gebruikt voor betalingen tot 30 euro of opslagcapaciteit tot 150 euro¹⁰⁸.

Opmerking! Partijen kunnen onderling overeenkomen¹⁰⁹ om na het verstrijken van bovenvermelde wettelijke termijnen, ook nog een annulatie van de betaling te aanvaarden. De betalingsdienstaanbieder mag wel kosten aanrekenen voor dit “bijkomend herroepingsrecht”, op voorwaarde dat hij dit vooraf overeengekomen is in het raamcontract.

2.8.3. Betaalinstrument

Een betaalinstrument wordt gebruikt voor het overmaken van de instemming tot de betalingstransactie van de betaler aan de betalingsdienstaanbieder¹¹⁰.

Wat is een betaalinstrument?¹¹¹ Het zijn technische fysieke instrumenten (zoals kaarten of mobiele telefoons) en /of een geheel van nazichtprocedures (zoals pin-codes of “Persoonlijke Identificatie Nummer”, “TAN”-codes of “Transactie Autorisatie Nummer”, digipass, login/password, enz.) die een betalingsdienstgebruiker kan aanwenden om zijn betalingsdienstaanbieder instructies te geven om een betalings-transactie uit te voeren. Worden hier bv. niet mee bedoeld: overschrijvingsformulieren.

Opmerking! Er kunnen tussen de betaler en de betalingsaanbieder beperkingen op het gebruik van betaalinstrumenten worden overeengekomen in het contract: 1) “uitgavenlimieten” en 2) “blokkeringsmogelijkheid” door de betalingsdienstaanbieder om bepaalde gerechtvaardigde redenen die hij in principe moet meedelen (bv. vermoeden van fraude of het feit dat de betaler niet in staat is zijn betalingsplicht na te komen)¹¹².

106 Art. 42, derde lid WBD.

107 Art. 42, vierde lid WBD.

108 Art. 57, § 1, 4° WBD.

109 Overeenkomst tussen betalingsdienstgebruiker-betaler en zijn betalingsdienstaanbieder, en ook akkoord van begunstigde in geval van een betaling met kaart of ander betaalinstrument en in geval van domiciliëring.

110 Art. 30, § 1 WBD.

111 Art. 2, 10° WBD.

112 Art.30 WBD.

“De voorwaarden scheppen voor een competitieve, duurzame en evenwichtige werking van de goederen- en dienstenmarkt in België.”

2.8.4. Bewijslast

De bewijslast inzake instemming ligt bij de betalingsdienstaanbieder¹¹³. Dit is niet het geval wanneer het bv. een betaalinstrument betreft dat anoniem wordt gebruikt ¹¹⁴.

Opmerking! Het feit dat een pincode werd gebruikt is geen voldoende bewijs dat de transactie werd toegestaan door de gebruiker: de pincode kan immers onderschept worden gelijktijdig met de kaartgegevens in geval van diefstal.

2.9. Aansprakelijkheid bij betalingen

2.9.1. Aansprakelijkheid bij niet-correcte uitvoering van “toegestane betalingen”

Niet correcte uitvoering doet zich voor in geval van niet-uitvoering of gebrekkige uitvoering, bv. het laattijdige uitvoeren, het overmaken van een verkeerd bedrag, aan een verkeerde bestemming, enz.

Uitvoering in overeenstemming met de “unieke identicator”

De unieke identicator is een combinatie van letters, nummers of symbolen, die het mogelijk maakt om voor de uitvoering van een betalingstransactie de juiste bestemming en/of zijn betaalrekening voor een betalingstransactie te identificeren, bijvoorbeeld het rekeningnummer, kaartnummer, e-mailadres, enz.¹¹⁵.

Indien de betalingsopdracht uitgevoerd is aan de hand van de verstrekte en overeengekomen unieke identicator, is de betalingsdienstaanbieder niet aansprakelijk. Zo is uw bank bijvoorbeeld niet aansprakelijk indien u als betaler op uw overschrijving een verkeerd rekeningnummer van de begunstigde hebt opgegeven en er overeengekomen werd dat het verstrekken van een rekeningnummer voldoende is als unieke identicator.

Voorwaarde: de betalingsdienstaanbieder dient voorafgaand bij het sluiten van het contract zijn klant/betalingsdienstgebruiker hierover voldoende te informeren en het contract dient te bepalen op basis van welke elementen (unieke identicator) de uitvoering van een betalingstransactie gebeurt. Zo kan bijvoorbeeld worden overeengekomen dat het rekeningnummer alleen - met uitsluiting van de naam en adres - voldoende is.

113 Art. 35 WBD.

114 Art. 57, § 1, 2° WBD

115 Art.2, 12 WBD.

Opmerking! Verificatieplicht van de bank-betalingsaanbieder tussen naam en rekeningnummer.

Indien tussen de betalingsdienstaanbieder en de betalingsdienstgebruiker wordt overeengekomen in het contract dat de uitvoering van bv. overschrijvingsopdrachten op grond van het rekeningnummer alleen geschiedt, dan is deze betalingsdienstaanbieder niet verplicht om te na te kijken of het rekeningnummer en de naam en andere gegevens van de begunstigde verwijzen naar eenzelfde persoon. M.a.w., indien de opdrachtgever de correcte naam van de begunstigde vermeldt maar een verkeerd rekeningnummer invult, dan begaat de betalingsdienstaanbieder in principe¹¹⁶ geen fout - en is dus niet aansprakelijk - als deze naar dat opgegeven rekeningnummer overschrijft dat niet toebehoort aan de begunstigde. De opdrachtgever dient dus zeer voorzichtig te zijn en te controleren of hij de overeengekomen "unieke identificator" (bv. rekeningnummer) juist heeft ingevuld!

De betalingsdienstaanbieder is wel verplicht om redelijke inspanningen te doen om dat geld (onverschuldigde betaling) proberen terug te krijgen. Hij mag daar zelfs een kost voor aanrekenen indien dat in het contract werd overeengekomen.

Bewijslast correcte uitvoering van "toegestane betalingen"

De bewijslast inzake correcte uitvoering van betalingstransacties ligt bij de betalingsdienstaanbieder¹¹⁷.

2.9.2. Aansprakelijkheid in geval van "niet-toegestane betalingen"

Wat is een niet-toegestane betaling?

Bij gebreke aan instemming van de betaler wordt een betalingstransactie beschouwd als niet-toegestaan of onrechtmatig¹¹⁸. Dit is het geval wanneer de betaling gebeurt door iemand anders in geval van verlies, diefstal en fraude van een betaalinstrument.

Kennisgeving van niet-toegestane betaling

De betalingsdienstgebruiker dient onverwijld kennis te geven aan zijn betalingsdienstaanbieder of de aangeduide instelling (bvb. Card Stop) van zodra hij het verlies of de diefstal vaststelt van zijn betaalinstrument of van de middelen die het gebruik ervan toelaten, of hij - op zijn rekeninguittreksels - betalingstransacties opmerkt maar hij geen instemming heeft gegeven voor de uitvoering van deze transacties¹¹⁹.

116 Op elke bank rust natuurlijk wel een controleplicht en dient onder meer te worden nagegaan of er geen fraude is, met name of de overschrijvingsopdracht wel degelijk uitgaat van de opdrachtgever, of het ingevulde rekeningnummer niet werd gewijzigd, enz..

117 Art. 35 WBD. Wanneer een betalingsdienstgebruiker ontkent dat hij een uitgevoerde betalingstransactie heeft toegestaan of aanvoert dat de betalingstransactie niet correct is uitgevoerd, is de betalingsdienstaanbieder gehouden het bewijs te leveren dat de betalingstransactie is geauthenticeerd, juist is geregistreerd, is geboekt en niet door een technische storing of enig ander falen is beïnvloed. Een betalingstransactie wordt vermoed niet-toegestaan te zijn, wanneer de betalingsdienstaanbieder er niet in slaagt deze bewijzen vereist door artikel 35 voor te leggen.

118 Art. 28, § 2 WBD.

119 Art. 31, § 1, 2° WBD.

“De voorwaarden scheppen voor een competitieve, duurzame en evenwichtige werking van de goederen- en dienstenmarkt in België.”

De betalingsdienstaanbieder van zijn kant is verplicht om ervoor te zorgen dat hij een systeem ter beschikking stelt dat de betalingsdienstgebruiker toelaat om deze kennisgeving “onverwijld” op elk ogenblik (24 uur per dag en 7 dagen op 7) te verrichten en de betalingsdienstaanbieder dient op vraag van de betalingsdienstgebruiker een identificatiemiddel te geven waarmee hij de kennisgeving kan bewijzen¹²⁰. De wijze van kennisgeving dient in het contract te worden opgenomen¹²¹.

Aansprakelijkheidsverdeling in geval van niet-toegestane betaling

Het is de bedoeling van de wetgever dat een aansprakelijkheidsverdeling bij niet-toegestane transacties moet zorgen voor een hoog niveau van bescherming van de gebruiker, terwijl tegelijkertijd de noodzaak van fraudepreventie niet uit het oog mag worden verloren. Degene die de betaalinstrumenten op de markt brengt en aldus de technologie beheerst, dient veilige betaalmethoden op de markt te brengen. Indien hij dit niet doet en er gemakkelijk misbruik of bedrog/fraude kan zijn door een onbevoegde derde (“third party fraud”), dient de aanbieder daar ook de verantwoordelijkheid voor op te nemen, en werden in sommige gevallen strengere regels aangaande aansprakelijkheid vastgelegd in hoofde van de betalingsdienstaanbieder. Daarnaast mag de wetgeving ook niet fraude/bedrog door de rechtmatige gebruiker van betalingsdiensten (“first-party fraud”) in de hand werken en is het logisch dat de betalingsdienstgebruiker aansprakelijk is als hij zelf bedrog/fraude pleegt.

1) Aansprakelijkheid bij niet-toegestane betalingstransacties - algemene regel¹²²:

De betalingsdienstaanbieder van de betaler moet de betaler in geval van een niet-toegestane betalingstransactie onmiddellijk het bedrag van de niet-toegestane betalingstransactie terugbetalen als hij op het eerste zicht geen sterk bewijs of argument heeft dat de betaler zelf bedrog/fraude heeft gepleegd. In voorkomend geval moet hij ook de betaalrekening die met dat bedrag was gedebiteerd, herstellen in de toestand zoals die geweest zou zijn wanneer de niet-toegestane betalingstransactie niet zou hebben plaatsgevonden, d.w.z. hij moet het bedrag van de betalingstransactie terugbetalen, vermeerderd met de gederfde interesten, en desgevallend ook nog met aanvullende financiële vergoeding voor opgelopen schade.

Voorwaarde: de betaler heeft zijn eigen verplichtingen nagekomen, o.a. onverwijld kennisgeving na kennisname en dit uiterlijk dertien maanden na de debitering van zijn rekening (zie ook punt 2.9.3).

120 Art. 32, 3° WBD.

121 Art. 14, 5°, a, WBD.

122 Art. 36 WBD.

2) Aansprakelijkheid bij niet-toegestane betalingstransacties, met gebruik van betaalinstrumenten¹²³

Indien een betaalinstrument onrechtmatig werd gebruikt (bv. ingeval van verlies of diefstal van een betaalinstrument of onderschepping van de pincode), geldt niet de algemene regel, maar een aansprakelijkheidsverdeling zoals hierna uiteengezet:

- Tot het ogenblik van de aangifte¹²⁴ van verlies of diefstal van betaalinstrumenten: beperking van de aansprakelijkheid van de gebruiker van betalingsdiensten tot maximum 150 euro; het gedeelte boven de 150 euro wordt vergoed.

Uitzondering 1¹²⁵: de aansprakelijkheid is volledig voor de betalingsdienstgebruiker:

Niet de betalingsdienstaanbieder, maar de betalingsdienstgebruiker is volledig aansprakelijk¹²⁶ (geen beperking tot maximaal 150 euro) in geval hij:

1) met opzet of bedrog heeft gehandeld, of

2) als gevolg van zijn “grove nalatigheid” er niet is in geslaagd om zijn verplichtingen (bv. o.a. alle redelijke maatregelen nemen om de pincode van zijn betaalinstrument veilig te stellen, het onmiddellijk contacteren van Card Stop) na te leven.

Opmerking! “grove nalatigheid”, wat is dat?

Vb. de pincode noteren, in een gemakkelijk herkenbare vorm, op de kaart of een document dat de kaarthouder bij de kaart bewaart.

Er dient rekening te worden gehouden met volgende :

- Om te voldaan aan het criterium “grove nalatigheid” is meer vereist dan loutere onzorgvuldigheid.
- De precieze invulling van deze norm is een feitenkwestie en dient geval per geval te worden bekeken. Er dient rekening houdend met de feitelijke omstandigheden.¹²⁷ De rechter bezit hier een beoordelingsvrijheid. Hij bepaalt aan de hand van de feitelijke omstandigheden wanneer een gedraging een grove nalatigheid vormt.

123 Art. 37 WBD.

124 Art. 37, § 1 WBD.

125 Art. 37, § 1, tweede lid WBD.

126 Zelfs indien hij de betalingsdienstaanbieder of de aangeduide entiteit onmiddellijk op de hoogte heeft gebracht.

127 De administratie is dan ook van mening dat een contractueel beding waarin de gevallen worden opgesomd die als grove nalatigheid worden gekwalificeerd niet kan aanvaard worden en als een onrechtmatig beding dient te worden beschouwd (Art. 61 WBD). Indien de aanbieder dergelijke opsomming wil behouden, dient de clause te worden aangepast in de zin dat dergelijke gevallen “kunnen” worden gekwalificeerd als grove nalatigheid en dit in concreto dient te worden beoordeeld, desgevallend, door de rechter. Het is ook niet omdat de betalingsaanbieder een bepaalde handeling heeft afgeraden, dat zij automatisch een grove nalatigheid vormen

“De voorwaarden scheppen voor een competitieve, duurzame en evenwichtige werking van de goederen- en dienstenmarkt in België.”

Het produceren door de betalingsdianstaaubieder van de registraties van de transacties, en het gebruik van het betaalmiddel met de code die enkel door de rechtmatige houder van het betaalinstrument is gekend, vormen *op zichzelf niet noodzakelijkerwijze* voldoende bewijs van grove nalatigheid of bedrog (fraude) vanwege de betalingsdienstgebruiker. M.a.w. het gebruik van een pincode is *op zichzelf niet automatisch* een voldoende bewijs voor de toestemming voor de transactie door de rechtmatige betalingsdienstgebruiker: de pincode kan immers met de kaartgegevens onderschept worden in geval van fraude/bedrog door een derde. Wat de beoordeling van de nalatigheid betreft, houdt de rechter rekening met het geheel van de feitelijke omstandigheden.¹²⁸

Uitzondering 2¹²⁹: de aansprakelijkheid is volledig voor de betalingsdianstaaubieder:

Tenzij in geval van bedrog of opzet¹³⁰ door de betalingsdienstgebruiker; is de betalingsdianstaaubieder aansprakelijk voor het volledige bedrag (geen beperking tot enkel het bedrag boven de 150 euro):

1° indien het betaalinstrument werd gebruikt zonder fysieke voorlegging en zonder elektronische identificatie. Het enkele gebruik van een vertrouwelijke code of van een ander soortgelijk bewijs van identiteit is niet voldoende om tot de aansprakelijkheid van de betaler te leiden (bv. betaling via het internet met betaalkaart door het enkel opgeven van het nummer van de betaalkaart); of

2° indien het betaalinstrument werd nagemaakt door een derde of onrechtmatig werd gebruikt voor zover de betaler op het ogenblik van de betwiste transactie in het bezit was van het betaalinstrument (bv. skimming).

Uitzondering 3¹³¹: de aansprakelijkheid is volledig voor rekening van de betalingsdianstaaubieder in het geval het een “instrument voor de betaling van kleine bedragen” betreft én¹³² de betalingsdianstaaubieder technisch gezien niet de mogelijkheid heeft om het betaalinstrument te blokkeren.

- Na het ogenblik van de aangifte¹³³ is de betalingsdianstaaubieder aansprakelijk voor eventuele niet-toegestane geldtransacties en dient hij deze volledig te vergoeden.

Uitzondering¹³⁴: de aansprakelijkheid is voor rekening van de betalingsdienstgebruiker wanneer deze laatste bedrieglijk heeft gehandeld.

128 Art. 37, § 3 WBD, art. 35, § 2 WBD en Memorie van Toelichting, Parl. Doc., 2008-2009, nr. 52 2179/001,p 66. Een contractueel beding dat een algemeen vermoeden van grove nalatigheid stipuleert in hoofde van de kaarthouder in dergelijk geval dient als onrechtmatig te worden bestempeld (art. 61 WBD).

129 Art. 37, § 1, derde lid WBD.

130 Dus ook volledige aansprakelijkheid betalingsdianstaaubieder in geval van “grove nalatigheid”.

131 Art. 57, § 3 WBD.

132 cumulatieve voorwaarde.

133 Art. 37, § 2 WBD.

134 Art.37, § 2 (+ art. 37, § 5).

Bewijslast

De bewijslast inzake bedrog, opzet of grove nalatigheid ligt bij de betalingsdienstaanbieder¹³⁵.

2.9.3. Termijn van kennisgeving aan de betalingsdienstaanbieder¹³⁶

De betalingsdienstgebruiker die zich rekenschap geeft van elke niet-toegestane of foutieve betalingstransactie dient dit zo vlug mogelijk kenbaar te maken aan zijn betalingsdienstaanbieder of aangeduide instelling (bv. Card Stop), en uiterlijk dertien maanden na de debitering of creditering van de bewuste transactie¹³⁷.

Deze termijn geldt niet wanneer de betalingsdienstaanbieder de informatie betreffende die betalingstransactie niet correct heeft gecommuniceerd overeenkomstig de wet.

Opmerking! In het geval dat de betalingsdienstgebruiker geen consument is, kan contractueel een kortere termijn worden overeengekomen¹³⁸.

2.9.4. Overmacht: geen aansprakelijkheid¹³⁹

De aansprakelijkheid geldt niet in abnormale en onvoorziene omstandigheden die onafhankelijk zijn van de wil van degene die zich erop beroept en waarvan de gevolgen ondanks alle voorzorgsmaatregelen niet konden worden voorkomen. Dit betekent bijvoorbeeld dat systeemstoringen niet zomaar als overmacht kunnen worden beschouwd. Nagegaan moet worden of de betrokken storing had kunnen worden vermeden en of de "professionele" betalingsdienstaanbieder beschikte over de noodzakelijke procedures om de nadelige gevolgen van een systeemstoring op te vangen.

2.10. Terugbetalingen

Terugbetaling is voorzien in volgende gevallen:

- 1) Ingeval van niet zelf toegestane betalingstransacties (bv. in geval van diefstal bedrog/fraude door een derde) of foutief uitgevoerde transacties die aanleiding geeft tot een vordering¹⁴⁰.

135 Art. 37, § 3 WBD.

136 Art. 34 WBD.

137 Uit deze regel mag men niet afleiden dat men sowieso 13 maanden mag wachten om rechtzetting te vragen. Men dient dit immers zo vlug mogelijk te doen binnen de termijn van 13 maanden. Dit zal geval per geval moeten worden beoordeeld; bv. is er in sommige gevallen pas kennisname mogelijk van de rekeninguittreksels na een terugkeer van een lange reis in het buitenland.

138 Art. 55 WBD.

139 Art. 54 WBD.

140 Art. 36 en 37 WBD.

“De voorwaarden scheppen voor een competitieve, duurzame en evenwichtige werking van de goederen- en dienstenmarkt in België.”

De kennisgeving en vraag tot rechtzetting moet zo vlug mogelijk na kennisname van de desbetreffende transactie gebeuren en uiterlijk binnen 13 maanden na de debitering/creditering van de geldmiddelen ¹⁴¹ (zie punt 2.9.3).

In het geval van een niet-toegestane betalingstransactie, moet de betalingsdienstaanbieder van de betaler, na een “prima facie” onderzoek met betrekking tot bedrog in hoofde van de betaler, de betaler onmiddellijk het bedrag van de niet-toegestane betalingstransactie terugbetalen en in voorkomend geval de betaalrekening die met dat bedrag was gedebiteerd herstellen in de toestand zoals die geweest zou zijn mocht de niet-toegestane betalingstransactie niet hebben plaatsgevonden, desgevallend vermeerderd met de rente op dat bedrag ¹⁴².

2) Ingeval van betalingstransacties via domiciliëring of via een betaalinstrument in een verkooppunt ¹⁴³ (cfr. in geval van reservatie/betaling hotelverblijf/huur wagen met bv. een betaalkaart) ¹⁴⁴.

Er moeten wel twee voorwaarden vervuld zijn:

- bij de toestemming tot betaling stond het precieze bedrag niet vast, én
- het uiteindelijke bedrag van de transactie blijkt onredelijk te zijn in vergelijking wat u kon verwachten op grond van wat u was medegedeeld.

Dit moet gevraagd worden binnen de acht weken na de debitering van de betaalrekening ¹⁴⁵. De betaler verstrekt op vraag van de betalingsdienstaanbieder de feitelijke elementen over die voorwaarden ¹⁴⁶.

De betaler dient zijn verzoek te richten tot zijn betalingsdienstaanbieder, met name degene met wie hij een contract heeft gesloten voor de terbeschikkingstelling van de betaalinstrument (Bv. in geval de kaarthouder een VISA-kaart heeft van Bank X, dient hij zich tot Bank X te wenden).

Wanneer de betalingsdienstaanbieder een verzoek tot terugbetaling ontvangt moet hij het volledige bedrag van de betalingstransactie terugstorten binnen een periode van tien werkdagen na ontvangst van het verzoek, tenzij wanneer de terugbetaling wordt geweigerd. De weigering tot terugbetaling moet gemotiveerd worden en de betaler moet gewezen worden op de mogelijkheid om verhaal in te stellen indien hij het niet eens is met de motivatie ¹⁴⁷.

141 Art. 34 WBD.

142 Art. 36 WBD.

143 Deze regel geldt dus niet voor betalingen geïnitieerd door de betaler, bv. in geval van een overschrijving of geldafhaling.

144 Art. 38 WBD.

145 Art. 39.

146 Art. 38, § 1, tweede lid WBD.

147 Art. 39, § 1 WBD.

Opmerking! Voor domiciliëringen zijn er nog een aantal specifieke mogelijkheden om dit recht contractueel bij te sturen¹⁴⁸ (voor nadere toelichting zie ook de uitleg bij de domiciliëring onder punt 2.4. – 3 terugbetaling). De partijen kunnen bepalen dat dit recht op terugbetaling niet geldt voor betalingen tussen handelaars¹⁴⁹.

2.11. Uitvoeringstermijn en valutadatum

Hieronder vindt u een toelichting betreffende een aantal wettelijke bepalingen. Evenwel kan de betalingsdienstaanbieder steeds voordeligere voorwaarden aanbieden aan de gebruiker¹⁵⁰.

2.11.1. Valutadatum

Toepassingsgebied¹⁵¹

De regels inzake de valutadatum zijn van toepassing op alle betalingstransacties die onder de wetgeving vallen.

Begrip valutadatum¹⁵²

Dit is het referentietijdstip dat door een betalingsdienstaanbieder wordt gebruikt voor de berekening van de interesten op de geldmiddelen waarmee een betaalrekening wordt gedebiteerd of gecrediteerd.

De valutadatum van een geldtransactie is de datum waarop

- een opgenomen bedrag ophoudt rente op te brengen of
- een gestort bedrag rente begint op te brengen.

Regel¹⁵³

Samengevat kan men stellen dat het werken met valutadata ten nadele van de betalingsdienstgebruiker wordt verboden¹⁵⁴. Dit betekent dat het berekenen van de interest samenvalt met het debiteren en crediteren van de rekeningen. Bv. als uw rekening wordt gedebiteerd op dag D, zijn contractuele interesten minstens verschuldigd tot die dag D en niet bv. D-3.

148 Art. 38, § 1, laatste lid en art. 38, § 3 WBD.

149 Art. 55, eerste lid WBD.

150 Overwegende 46 en art. 86 (3) van de richtlijn.

151 Art. 44, § 2 WBD.

152 Art. 2, 18° WBD.

153 Art. 48 en 45, § 2 WBD.

154 De toepassing van het valutadatasysteem verwijst naar de praktijk van de financiële sector, waarbij er voor de boekhoudkundige verwerking van een credit- of debetverrichting een fictieve datum in aanmerking wordt genomen in plaats van de werkelijke datum van de verrichting. Gezien de evolutie van de verwerking van betalingen, werd geoordeeld dat het gebruik van een valutadatum niet meer verantwoord is.

“De voorwaarden scheppen voor een competitieve, duurzame en evenwichtige werking van de goederen- en dienstenmarkt in België.”

- De debet valutadatum¹⁵⁵

De valutadatum van debitering van de rekening van de betaler, met name de datum waarop geld ophoudt interesten op te brengen, valt uiterlijk op de dag waarop het bedrag effectief wordt gedebiteerd van de rekening van de betaler.

- De credit valutadatum¹⁵⁶

De valutadatum van creditering van de rekening van de begunstigde, met name de datum waarop geld interesten begint op te brengen, valt uiterlijk op de werkdag¹⁵⁷ waarop de rekening van zijn betalingsdienstaanbieder wordt gecrediteerd¹⁵⁸.

2.11.2. Uitvoeringstermijn¹⁵⁹

Toepassingsgebied¹⁶⁰

Er zijn wettelijke uitvoeringstermijnen voor de betalingstransacties binnen de EER, wanneer 1) de betalingstransactie in euro is of 2) betalingstransacties gepaard gaat met slechts één valutawissel¹⁶¹ tussen de euro en de valuta van een Europese lidstaat die de euro niet als munt heeft, en de overmaking in euro geschiedt (, bv. een Brit doet een betalingstransactie van een betaalrekening in Britse pond waarbij het bedrag eerst wordt omgezet naar euro en vervolgens wordt overgemaakt naar een betaalrekening van een Belgische begunstigde)¹⁶².

Voor andere grensoverschrijdende betalingstransacties dan hierboven vermeld, kunnen de partijen andere termijnen overeenkomen in het contract, maar niet langer dan vier werkdagen na het tijdstip van ontvangst van de betalingsopdracht (D+4)¹⁶³.

Ten slotte moet worden opgemerkt dat voor betalingen met een “instrument voor de betaling van kleine bedragen” partijen andere uitvoeringstermijnen kunnen overeenkomen¹⁶⁴.

155 Art. 48, § 2 WBD.

156 Art. 48, § 1 WBD.

157 De “cut-off time” is hier irrelevant.

158 De termijn waarbinnen de rekening van de betalingsdienstaanbieder moet worden gecrediteerd, wordt bepaald door de regels inzake de uitvoeringstermijnen, met name artikel 45 en volgende.

159 Art. 44 – 48 WBD.

160 Art. 3 en 44 WBD.

161 Voorwaarde: de valutawissel moet worden uitgevoerd in de betrokken lidstaat waar de euro niet de munteenheid is en bij grensoverschrijdende betalingstransacties, de overmaking in euro geschiedt .

162 Art. 44, § 1 WBD.

163 Art. 44, § 2 WBD.

164 Art. 57, § 1, 5° WBD: definitie “instrumenten voor de betaling van kleine bedragen” (zie ook voetnoot nr. 57).

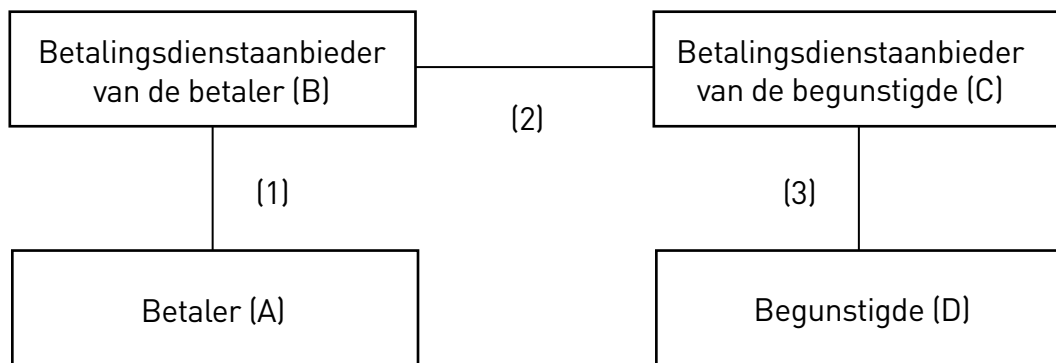
Werkdag¹⁶⁵ (afgekort als “D”)

De uitvoeringstermijn wordt mede bepaald door de werkdag is de dag waarop de betaaldienst-aanbieder “open” is om de voor een betalingstransactie vereiste werkzaamheden te verrichten.

Indien het tijdstip van ontvangst voor de betalingsdienst-aanbieder niet op een werkdag valt, wordt de ontvangen betalingsopdracht geacht op de eerstvolgende werkdag te zijn ontvangen¹⁶⁶.

Opmerking! De cliënt kan niet weten of een betaalsysteem actief is maar wel of een betalingsdienst-aanbieder open is. De cliënt moet hier heel duidelijk voorafgaand over worden ingelicht. Zo bv., wanneer transacties door de gebruiker worden geïnitieerd op afstand via internet, moet de cliënt duidelijk worden ingelicht of de betalingsdienst-aanbieder open is om de betalingswerkzaamheden uit te voeren.

De drie belangrijke referentiepunten voor de uitvoeringstermijn

1. ontvangst door betalingsdienst-aanbieder van de betaler (B) van betalingsopdracht van betaler (A)¹⁶⁷

Het “tijdstip van ontvangst” is het aanvangspunt voor de berekening van de uitvoeringstermijn.

Dit is het tijdstip waarop de betalingsdienst-aanbieder van de betaler de betalingsopdracht ontvangt¹⁶⁸, ofwel rechtstreeks van de betaler (bv. in geval van overschrijving), ofwel onrechtstreeks van de begunstigde of via de begunstigde (bv. in geval van domiciliëring of kaartbetaling in een verkooppunt)¹⁶⁹.

165 Art. 2, 17° WBD.

166 Art. 40, § 1, eerste lid WBD.

167 Art. 40, § 1, eerste lid WBD.

168 “ontvangen” betekent het louter ontvangen, inclusief eventuele automatische controles in geval van elektronisch geïnitieerde betalingsopdrachten (er wordt geen rekening gehouden met andere elementen; zie ook overwegende 37 van de richtlijn 2007/64/EG).

169 Art. 40 WBD.

“De voorwaarden scheppen voor een competitieve, duurzame en evenwichtige werking van de goederen- en dienstenmarkt in België.”

Twee belangrijke nuanceringsen hierbij zijn:

- indien de opdracht niet op een werkdag wordt ontvangen, wordt de datum van ontvangst verschoven naar de eerst daaropvolgende “werkdag”¹⁷⁰ en
- de betalingsdienstaanbieder heeft de mogelijkheid om een “uiterste tijdstip”¹⁷¹ van ontvangst vast te stellen. Een betalingsopdracht ontvangen na dat tijdstip wordt geacht op de eerstvolgende werkdag te zijn ontvangen.

Opmerking! Voorgaande nuanceringsen kunnen niet zomaar als een vrijgeleide beschouwd worden om de uitvoeringstermijn te verlengen. Het “uiterste tijdstip” dient dus aan te leunen tegen het einde van de werkdag. Bovendien moet de aanbieder zijn klanten hierover voorafgaandelijk voldoende informeren.

2. overmaking of creditering van de rekening van de betalingsdienstaanbieder van de betaler (B) op de rekening van de betalingsdienstaanbieder van de begunstigde (C)¹⁷²

Zodra de betalingsdienstaanbieder van de betaler de betalingsopdracht ontvangt, overeenkomstig punt 1, dient hij de rekening van de betalingsdienstaanbieder van de begunstigde te crediteren binnen de wettelijke termijnen. Hieronder vindt u kort de algemene regel beschreven, maar een overzicht van o.a. de specifieke gevallen en bijzondere uitvoeringstermijnen is opgenomen in een “schematisch overzicht” (zie verder).

Voor nationale of binnenlandse betalingen is de algemene regel dat de uitvoeringstermijn van de elektronisch geïnitieerde betalingen maximaal 1 werkdag is. Voor schriftelijk geïnitieerde opdrachten is dit 2 werkdagen.

Voor grensoverschrijdende betalingen (tussen landen binnen de Europese Economische Ruimte of de EER) is de algemene regel dat de uitvoeringstermijn van de elektronisch geïnitieerde betalingen maximaal 3 werkdagen is. Voor schriftelijk geïnitieerde opdrachten is dit 4 werkdagen. Vanaf 1 januari 2012 wordt de verwerkingstijd verkort en worden deze betalingen binnen maximaal 1 werkdag (elektronisch) of 2 werkdagen (schriftelijk) gecrediteerd.

3. creditering van de rekening van de begunstigde (D) door de betalingsdienstaanbieder van de begunstigde (C)¹⁷³

Zodra de gelden zijn gecrediteerd op de rekening van de betalingsdienstaanbieder van de begunstigde, moeten ze onmiddellijk ter beschikking worden gesteld aan de begunstigde (creditering op de rekening van de begunstigde).

170 Art. 40, § 1, eerste lid WBD.

171 Art. 40, § 1, tweede lid WBD (Engels vakjargon: “cut-off” time).

172 Art. 45 en 78 WBD.

173 Art. 48, § 1, tweede lid WBD.

Binnen eenzelfde “betalingsdienstaanbieder”¹⁷⁴

Voor betalingstransacties, waarbij de betaler en begunstigde eenzelfde betalingsdienstaanbieder hebben (B = C), geldt de uitvoeringstermijn D+0, of m.a.w. op dezelfde werkdag¹⁷⁵.

Opmerking! Een uitbatingkantoor van een betalingsdienstaanbieder, zonder rechtspersoonlijkheid, wordt beschouwd als deel uitmakend van de onderneming van een betalingsdienstaanbieder.

Bijzondere regels voor cashstorting of storting van contant geld op een rekening¹⁷⁶

Wanneer de consument contant geld bij de betalingsdienstaanbieder deponert in de valuta van een betaalrekening waarop dit geld dient te worden gestort, dient die betalingsdienstaanbieder onmiddellijk na “het tijdstip van ontvangst” de gelden ter beschikking te stellen/crediteren op rekening van de begunstigde, aangehouden bij deze betalingsdienstaanbieder¹⁷⁷.

Wanneer een niet-consument contant geld bij de betalingsdienstaanbieder deponert in de valuta van een betaalrekening waarop dit geld dient te worden gestort, dient die betalingsdienstaanbieder uiterlijk 1 werkdag na “het tijdstip van ontvangst” de gelden ter beschikking te stellen/crediteren op rekening van de begunstigde aangehouden bij deze betalingsdienstaanbieder. Dit is bv. het geval wanneer een handelaar of zijn werknemer op het einde van de dag het geld van de kassa op de rekening van de handelaar komt storten.

In alle andere gevallen dient men terug te grijpen naar het algemene regime.

Betaling zonder betaalrekening¹⁷⁸

Het betreft hier de zogenaamde “geldtransfers”¹⁷⁹. Hier geldt de algemene regel voor nationale en grensoverschrijdende transacties binnen de EER, met name de uitvoeringstermijn voor de elektronisch aangeleverde betalingen is derhalve

174 in house transfers” in het Engels vakjargon.

175 Art. 45, § 1, tweede lid WBD (elektronisch geïnitieerde betalingen) en art. 48, § 1 WBD (voor elektronisch en via geïnitieerde betalingstransacties): zodra het geld gedebiteerd wordt van de rekening van de betaler, wordt dit gecrediteerd op de rekening van de betalingsdienstaanbieder van de betaler. Gezien de betalingsdienstaanbieder van de betaler en de begunstigde dezelfde zijn, dient dit geld beschouwd te worden als gecrediteerd op de rekening van de betalingsdienstaanbieder van de begunstigde. Dit heeft voor gevolg dat het geld vanaf dat moment ook moet gevaluteerd worden en ter beschikking moet worden gesteld op de rekening van de begunstigde.

Hoewel de WBD enkel expliciet een bepaling opneemt voor elektronische betalingen in art. 45, § 1, moet uit de samenlezing met art. 48 besloten worden dat voor alle betalingen binnen eenzelfde betalingsdienstaanbieder geldt: D+0.

176 Art. 47 WBD.

177 Art. 40 WBD.

178 Art. 46 WBD.

179 Zie definitie Art. 2, 14° WBD.

“De voorwaarden scheppen voor een competitieve, duurzame en evenwichtige werking van de goederen- en dienstenmarkt in België.”

maximaal 3 werkdagen. Voor schriftelijke opdrachten is dit 4 werkdagen. Vanaf 1 januari 2012 wordt de verwerkingstijd ingekort en worden betalingen in euro binnen maximaal 1 werkdag (elektronisch) of 2 werkdagen (schriftelijk) gecrediteerd.

Schematisch overzicht

Er gelden verschillende regels naargelang het type betalingstransactie (bv. overschrijving, domiciliëring), de wijze waarop ze geïnitieerd/ingeleid worden (schriftelijk of elektronisch), en het feit of de betaling nationaal (tussen 2 Belgische rekeningen) of grensoverschrijdend (binnen de EER, bv. transactie in euro van België naar Nederland) is.

Nationale transactie	
OVERSCHRIJVINGEN	
Elektronische overschrijving naar andere bank	D+1
Papieren overschrijving naar andere bank	D+2
Elektronische overschrijving binnen zelfde bank	D
Papieren overschrijving binnen zelfde bank	D
DOMICILIËRING	
	D+3 tot 31/12/2011, vanaf 01/01/2012 D+1
STORTING cash op rekening bij betalingsdienstaanbieder	
	D (consument), D+1 (niet-consument)
AFHALING cash eigen rekening	
	Het moment van de afhaling
KAARTbetaling in winkel ¹⁸⁰	
	Debitering rekening-betaler op het moment van het geven van (elektronische) toestemming betaler in winkel
	Creditering begunstigde-handelaar op het contractueel overeengekomen moment
Geldtransfer (zonder rekening)	
	D+3 tot 31/12/2011, vanaf 01/01/2012 D+1

180 Engels vakjargon "POS" (point of sale).

Schematisch overzicht (vervolg)

Grensoverschrijdende transactie ¹⁸¹	
OVERSCHRIJVINGEN	
Elektronische overschrijving naar andere bank	D+3 tot 31/12/2011, vanaf 01/01/2012 D+1
Papieren overschrijving naar andere bank	D+4 tot 31/12/2011, vanaf 01/01/2012 D+2
Overschrijving binnen zelfde bank	
	D
DOMICILIËRING	
	D+3 tot 31/12/2011, vanaf 01/01/2012 D+1
AFHALING cash eigen rekening	
	Het moment van de afhaling
KAARTbetaling in winkel ¹⁸²	
	Debitering rekening-betaler op het moment van het geven van (elektronische) toestemming betaler in winkel en creditering begunstigde-handelaar op het contractueel overeengekomen moment
Geldtransfer (zonder rekening)	
	D+3 tot 31/12/2011, vanaf 01/01/2012 D+1

Weigering van een betalingsopdracht ¹⁸³

De betalingsdienstgebruiker moet ervan kunnen uitgaan dat een volledige en geldige betalingsopdracht goed wordt uitgevoerd indien de betalingsdienstaanbieder geen weigeringsgrond kan aanvoeren. Indien de betalingsdienstaanbieder rechtmatig een betalingsopdracht weigert, wordt de betalingsopdracht geacht niet te zijn "ontvangen" en is de betalingsdienstaanbieder niet verplicht tot de uitvoering zoals hierboven toegelicht.

De weigering en de weigeringsgrond (bv. indien er niet voldoende geld staat op de rekening voor de uitvoering van de betalingsopdracht, indien de opdrachtgever een onjuist/onbestaand rekeningnummer opgeeft) moeten in principe ¹⁸⁴ zo spoedig mogelijk aan de betalingsdienstgebruiker worden meegedeeld op de overeengekomen wijze. Er kunnen proportionele kosten aangerekend worden voor die kennisgeving, indien dit in het contract is overeengekomen en de weigering objectief gerechtvaardigd is.

181 Grensoverschrijdende transactie die voldoet aan één van de twee criteria uiteengezet onder "Uitvoeringstermijn - Toepassingsgebied".

182 Engels vakjargon "POS" (point of sale)

183 Art. 41 WBD.

184 Uitzonderingen: Art. 57, § 1, 3°, WBD wanneer dit duidelijk uit de context blijkt en Art. 41, § 1, WBD wanneer art. 12 van de wet van 11 januari 1993 dit verhindert.

“De voorwaarden scheppen voor een competitieve, duurzame en evenwichtige werking van de goederen- en dienstenmarkt in België.”

2.12. Bijzondere plichten voor betaalinstrumenten

2.12.1. Plichten betalingsdienstgebruiker¹⁸⁵

De rechtmatige houder van een betaalinstrument heeft een aantal plichten:

- hij moet het betaalinstrument gebruiken overeenkomstig de voorwaarden die op de uitgifte en het gebruik van het betaalinstrument van toepassing zijn;
- hij moet, zodra hij een betaalinstrument ontvangt, alle redelijke maatregelen nemen om de veiligheid van de “gepersonaliseerde veiligheidskenmerken” (bijvoorbeeld paswoord en pincode) ervan te waarborgen;
- hij moet de betalingsdienstaanbieder, of de door de betalingsdienstaanbieder aangeduide entiteit (bv. Card Stop) onverwijld in kennis stellen wanneer hij zich reken-schap geeft van het verlies, de diefstal of onrechtmatig gebruik van het betaalinstrument of van het niet-toegestane gebruik ervan.

2.12.2. Plichten betalingsdienstaanbieder¹⁸⁶

Ook degene die een betaalinstrument uitgeeft, heeft een aantal verplichtingen:

- hij moet ervoor zorgen dat de gepersonaliseerde veiligheidskenmerken (bv. pincode) van een betaalinstrument niet toegankelijk zijn voor andere partijen dan de betalingsdienstgebruiker die gerechtigd is het betaalinstrument te gebruiken;
- hij zendt geen ongevraagd betaalinstrument toe, tenzij een betaalinstrument dat reeds aan de betalingsdienstgebruiker verstrekt is, moet worden vervangen;
- hij zorgt ervoor dat er te allen tijde passende middelen beschikbaar zijn om de betalingsdienstgebruiker in staat te stellen om onverwijld een kennisgeving te doen in geval van diefstal, verlies, onrechtmatig gebruik, niet-toegestaan gebruik, of om deblokkering te verzoeken zodra redenen voor blokkering niet meer bestaan. Dit houdt in dat de betalingsdienstaanbieder 24u op 24u een systeem ter beschikking moet stellen (cfr. Card Stop). De betalingsdienstaanbieder verstrekt de betalingsdienstgebruiker desgevraagd de middelen waarmee laatstgenoemde kan bewijzen, tot achttien maanden na de kennisgeving, dat hij een dergelijke kennisgeving heeft gedaan (bv. een registratienummer);
- hij blokkeert het betaalinstrument en belet dat het nog kan worden gebruikt zodra de kennisgeving is gedaan. Hierop zijn een beperkt aantal uitzonderingen in geval van betaalinstrumenten voor kleine bedragen¹⁸⁷.

185 Art. 31 WBD.

186 Art. 32 WBD.

187 Art. 57, § 1, 1° WBD.

2.13. Kosten van betalingsdiensten

2.13.1. Wetgeving inzake betalingsdiensten

2.13.1.1. Wettelijke verplichtingen

De informatie aan de betalingsdienstgebruiker is in principe gratis. Er kan wel een kost aangerekend worden voor bijkomende informatie, meer frequente, of via een ander communicatiemiddel geleverde informatie die verder gaat dan wat wettelijk¹⁸⁸ verplicht is, op voorwaarde dat dit vooraf overeengekomen is én in overeenstemming met de werkelijke kosten¹⁸⁹ (zie punt 2.5.3. “kosten van informatie”).

Net zoals de betalingsdienstaanbieder geen kosten mag aanrekenen voor zijn wettelijke informatieverplichtingen, mag hij ook geen kosten vragen voor de uitoefening van zijn andere wettelijke verplichtingen, zoals o.a. de corrigerende of preventieve maatregelen bij het gebruik van betalingsdiensten, bv. het blokkeren van de kaart na kennisgeving van diefstal¹⁹⁰.

2.13.1.2. Overgemaakte en ontvangen bedragen

- Het volledige bedrag moet worden overgemaakt, m.a.w. er mogen geen kosten worden ingehouden door tussenkommende instellingen.
- Wanneer de betalingstransactie niet gepaard gaat met een valutawissel, moeten de betaler en begunstigde elk hun aandeel van de – eventuele – kosten van de betalingstransactie betalen, wat in het bankjargon overeenstemt met het “SHARE”-principe¹⁹¹. Dit is de enig mogelijke wijze van kostenverdeling die door de betalingsdienstaanbieder kan worden toegepast.

Wanneer de betalingstransactie wel gepaard gaat met een valutawissel kunnen partijen overeenkomen dat hetzij de betaler alle kosten op zich neemt (“OUR”-principe), hetzij de begunstigde (“BEN”-principe). Hierover moet voorafgaand voldoende informatie worden gegeven.

Opmerking! Het bedrag van de in rekening gebrachte kosten kan ook nihil zijn, aangezien de richtlijn geen afbreuk doet aan de praktijk waarbij de betalingsdienstaanbieder de betalingsdienstgebruiker geen kosten aanreket voor de debitering of de creditering van zijn betaalrekening.

188 Uit hoofde van deze wet of andere van toepassing zijnde wetgeving die desgevallend geen specifieke bepalingen bevat over kosten (zie overwegende 26 van de betalingsdienstenrichtlijn).

189 Art. 25 WBD.

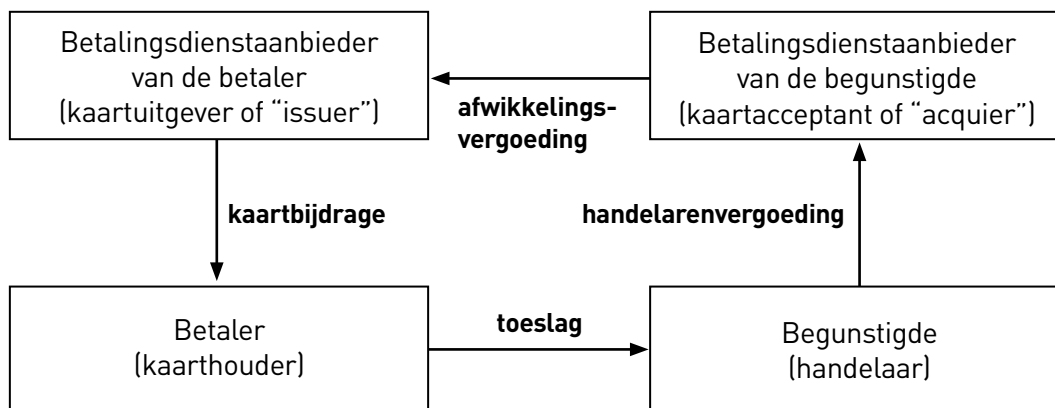
190 Art. 56, § 1 WBD.

191 Art. 56, § 2 WBD. Dit komt overeen met wat de dag van vandaag reeds van toepassing is voor de binnenlandse Belgische overschrijvingen (“national or domestic SHARE”).

“De voorwaarden scheppen voor een competitieve, duurzame en evenwichtige werking van de goederen- en dienstenmarkt in België.”

2.13.1.3. Enkele specifieke kosten m.b.t. kaarten/betaalinstrumenten

Schematisch overzicht

Soorten:

- meerkosten of toeslag (“Surcharges” in het Engelse vakjargon)

Definitie: dit zijn de kosten die aangerekend worden door de handelaar aan de klant wanneer hij de aankoop van een bepaald goed of dienst in een verkooppunt betaalt met een bepaald betaalinstrument (bv. 0,5 euro indien betaling met bepaalde betaalkaart voor een bedrag lager dan 10 euro).

Mag de handelaar een toeslag aanrekenen of een korting toekennen? Hij heeft in beginsel¹⁹² het recht om een toeslag aan te rekenen of een korting te geven bij betaling met een bepaald betaalinstrument¹⁹³.

Voorwaarde: de handelaar dient de klant – koper voorafgaandelijk aan de aankoop voldoende duidelijk geïnformeerd te hebben indien hij bijkomende kosten vraagt¹⁹⁴.

Opmerking! In het geval van een verkoop op afstand (bv. via het internet) en een kaart het enige mogelijke betaalmiddel is, moet de meerkost/toeslag die hieraan is verbonden inbegrepen zijn in de totaalprijs. Er is een algemeen verbod voor een betalingdienstaanbieder om in zijn handelscontracten met de handelaar (begunstigde van de kaartbetaling) een verbod op toeslag (“no surcharge-rule”) te bedingen. Hetzelfde geldt voor een korting.

¹⁹² De wetgever heeft wel de mogelijkheid voorzien om dit bij koninklijk besluit te beperken of te verbieden (Art. 56, § 3, derde lid WBD)

¹⁹³ Art. 56, § 3, eerste lid WBD.

¹⁹⁴ Art. 23, eerste lid WBD.

- handelarenvergoeding ("Merchant Service Charge")

Definitie: dit is de prijs (provisie) die de handelaar betaalt aan zijn betalingsdienstaanbieder/"acquirer"¹⁹⁵, voor de diensten verbonden aan het gebruik van de betaalterminal. Deze omvat o.a. de kost van de afwikkelingsvergoeding(zie hierna).

De wetgever heeft wel de mogelijkheid voorzien om bij koninklijk besluit maxima op te leggen.¹⁹⁶

- afwikkelingsvergoeding ("Interchange Fee")

Definitie: dit is de vergoeding die de betalingsdienstaanbieder van de handelaar/"acquirer" betaalt aan de kaartuitgever/"issuer", met name de bank van de kaarthoudergebruiker.

De wetgever heeft voor de grensoverschrijdende domiciliëringen een tijdelijke maximumvergoeding opgelegd. Voor verdere toelichting zie ook punt 1.3.3 (SEPA-domiciliëring).

- kaartbijdrage ("Card Fee"),

Definitie: dit is de prijs die de betalingsdienstgebruiker (kaarthouder) aan zijn bank betaalt om over een betaalkaart te beschikken.

2.13.2. De nieuwe Europese verordening over gelijke kosten voor binnenlandse en grensoverschrijdende betalingen¹⁹⁷

Het tarief¹⁹⁸ dat een individuele betalingsdienstaanbieder aanreket aan zijn klant voor grensoverschrijdende betalingen dient hetzelfde te zijn als dat van binnenlandse betalingen, indien onderstaande voorwaarden zijn voldaan.

- **Voor wie?** Iedereen die als particulier of als onderneming grensoverschrijdende betalingen uitvoert of begunstigde ervan is.
- **Welke betalingen?** De betalingen die voldoen aan alle onderstaande kenmerken:

195 De meest bekende "Acquirers" in België zijn het franse Atos-Origin (dat Banksys kocht) en europa-bank.

196 Art. 56, § 3, derde lid WBD.

197 <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2009:266:0011:01:NL:HTML>

198 Dit heeft betrekking op alle kosten die direct en indirect verband houden met een betalingstransactie, met inbegrip van kosten verbonden met een overeenkomst, uitgezonderd valutawisselkosten. Indirecte kosten omvatten kosten voor het instellen van een doorlopende betalingsopdracht of vergoedingen voor het gebruik van een betaal-, krediet- of debetkaart. M.a.w. er mogen geen bijkomende kosten (bv. onder de vorm van een jaarbijdrage of eenmalige bijdrage) gevraagd worden als de kaart gebruikt wordt in een andere lidstaat van de EU (zie ook voetnoten r. 11).

Deze wetgeving heeft wel geen betrekking op de "kosten van valutawissel". M.a.w. voor een overschrijving uitgevoerd in euro tussen twee niet-euro rekeningen van betalingsdienstgebruikers mogen wisselkosten worden aangerekend.

“De voorwaarden scheppen voor een competitieve, duurzame en evenwichtige werking van de goederen- en dienstenmarkt in België.”

1. betalingen die in de loop van de betalingsuitvoeringsketen elektronisch¹⁹⁹ worden verwerkt, inclusief overschrijvingen, domicilieringen, afhalingen van contanten aan automatische geldautomaten en elektronische betalingen met kaart, en geldtransfers (“money remittance”), met uitzondering van cheques²⁰⁰;
2. de verrichting gebeurt in euro²⁰¹;
3. een maximumbedrag van 50.000 euro;
4. de nationale en grensoverschrijdende betalingen dienen van “hetzelfde type” te zijn, m.a.w. men dient te vergelijken met een nationale betaling uitgevoerd tussen twee betalingsdienstaanbieders (banken) binnen België, van dezelfde aard (overschrijving, domiciliëring, enz.), met dezelfde waarde en in dezelfde valuta (euro), geïnitieerd of ingeleid op dezelfde wijze (bv. via het internet, via een automaat van uw eigen bank-netwerk of een andere automaat).
5. waar zulks van toepassing is en op verzoek van zijn betalingsdienstaanbieder, deelt de betaler van een overschrijving het IBAN van de begunstigde en de BIC van de betalingsdienstaanbieder van de begunstigde mee en deelt de begunstigde van een domiciliëring het IBAN van de betaler en de BIC van de betalingsdienstaanbieder van de betaler mee²⁰².

M.a.w. indien de betalingsdienstgebruiker niet ingaat op dit verzoek, mag de betalingsdienstaanbieder wel extra kosten aanrekenen. Deze moeten wel overeengekomen zijn, vooraf meegedeeld worden en passend zijn.²⁰³

Opmerking! Waar vind ik de IBAN- en BIC-codes?²⁰⁴ Uw betalingsdienstaanbieder moet u gratis in kennis stellen van uw IBAN en van zijn BIC. Die gegevens zijn bovendien op uw rekeninguittreksels vermeld of in een bijlage daarbij²⁰⁵. Wanneer IBAN en/of BIC-codes worden gebruikt, moet een leverancier, die een betaling via grensoverschrijdende overschrijving aanvaardt, aan zijn cliënten zijn IBAN en de BIC van zijn betalingsdienstaanbieder meedelen²⁰⁶.

Zie ook: IBAN- en BIC-calculator om Belgische rekeningnummers automatisch om te zetten: <http://www.sepabelgium.be/node/189> of <http://www.ibanbic.be>

6. de kostenoptie is “SHARE”

199 Het doet er niet toe of de betalingstransactie elektronisch of in papiervorm of in contanten wordt geïnitieerd of afgewerkt, behalve voor één uitzondering: met name voor de geldafhaling in contanten dient enkel hetzelfde tarief worden aangerekend indien men elektronisch geld afhaalt aan automatische geldautomaat (ATM) en niet aan het fysiek bemand loket in een bankkantoor.

200 Overwegende 6 van de Verordening.

201 in euro OF in de nationale valuta van de lidstaten die kennis hebben gegeven van hun besluit de toepassing van de verordening tot hun nationale valuta uit te breiden. (art. 1,2° en art. 3,3° Verordening). Bv. niet het Britse pond, maar wel de Zweedse kroon.

202 Art. 4,2° Verordening.

203 Art. 4,3° Verordening, alsook de WBD.

204 Zie voetnoot 14.

Zie ook: <http://www.sepabelgium.be/nl/node/3>.

205 Art. 4,1° Verordening.

206 Art. 4,4° Verordening.

In geval van betalingen zonder valutawissel is het toepassen van “SHARE”-kostenoptie verplicht, m.a.w. voor bv. een grensoverschrijdende overschrijving dient de betaler enkel zijn deel van de kosten te betalen aan zijn eigen bank en mogen hem geen kosten aangerekend worden door de – buitenlandse – bank van de begunstigde of – buitenlandse – tussenkomende bank (intermediary or correspondent bank). In andere gevallen kan een andere kostenoptie (“BEN” of “OUR”) worden overeengekomen (voor meer info zie punt 2.13.1.2. Overgemaakte en ontvangen bedragen).

Voorbeelden van verrichtingen die onder deze wetgeving vallen en bijgevolg dezelfde zijn als een overeenkomstige betaling binnen België: geldafhaling in euro van een Belgische euro-zichtrekening aan een geldautomaat in Frankrijk, overschrijving in euro van België naar het Verenigd Koninkrijk, enz.

Volgende verrichtingen vallen buiten deze reglementering en de betalingsdienstaanbieder kan bijgevolg wel andere tarieven hanteren voor de grensoverschrijdende dan de nationale betalingen: grensoverschrijdende betaling met cheque, transactie in een andere valuta dan de euro (bv. overschrijving in ponden, geldafhaling van Britse ponden van een Belgische euro-zichtrekening aan geldautomaat in het Verenigd Koninkrijk, ...), enz..

2.14. Toezicht

2.14.1. Betalingsdiensten

Het toezicht op de naleving van de regels die betrekking hebben op de betalingsdiensten (informatie, uitvoeringstermijnen, niet-correcte uitvoering van betalingstransacties, aansprakelijkheid in geval van verlies, diefstal, fraude/bedrog in het kader van betalingen met betaalinstrumenten, enz.) valt onder de bevoegdheid van de FOD Economie.

2.14.2. Betalingsdienstaanbieders

Het toezicht op de aan een erkenning onderworpen betalingsdienstaanbieders (kredietinstellingen, instellingen voor elektronisch geld, betalingsdienstinstellingen) wordt uitgeoefend door de Commissie voor het Bank-, Financie- en Assurantiewezen (CBFA).

“De voorwaarden scheppen voor een competitieve, duurzame en evenwichtige werking van de goederen- en dienstenmarkt in België.”

3. Contact

3.1. Inlichtingen over de wetgeving

3.1.1. Betalingsdiensten

FOD Economie, K.M.O., Middenstand en Energie

Regulering en Organisatie van de Markt

Dienst Krediet en Schuldenlast

North Gate III

Koning Albert II-laan 16

1000 BRUSSEL

Tel: 02 277 85 01 (NL) 02 277 91 48 (FR)

Fax: 02 277 52 55

E-mail: sfin@economie.fgov.be

3.1.2. Betalingsdienstenaanbieders

Commissie voor het Bank-, Financie- en Assurantiewezen (CBFA)

Congresstraat 12-14

1000 BRUSSEL

Tel (algemeen): 02 220 52 11

Fax (algemeen): 02 220 52 75

E-mail: PSD@cbfa.be

3.2. Klachten over “betalingsdiensten”

- U dient **in de eerste plaats contact op te nemen met uw eigen betalingsdienstenaanbieder.**
- Wanneer er geen afdoende oplossing werd bereikt binnen een redelijke termijn, kunt u tevens een gemotiveerde klacht indienen bij de bemiddelaar, aangeduid voor buitengerechtelijke klachtenregeling inzake betalingsdiensten :

o.a. **Bemiddelingsdienst Banken - Krediet – Beleggingen voor zover de betalingsdienstenaanbieder bij hen is aangesloten:**

Belliardstraat 15-17, bus 8

1040 Brussel

Tel.: 02 545 77 70

Fax: 02 545 77 79

E-mail: Ombudsman@OmbFin.be

- U kunt zich eveneens richten naar de bevoegde controleautoriteit van de overheid en schriftelijk klacht indienen bij de Algemene Directie Controle en Bemiddeling van de FOD Economie:

Wilt u klacht indienen als consument, gebruik dan het formulier

http://economie.fgov.be/nl/binaries/form_complaint_consumer_nl_tcm325-61500.doc

Wilt u klacht indienen als onderneming, gebruik dan het daartoe voorziene formulier.

http://economie.fgov.be/nl/binaries/form_complaint_entreprise_nl_tcm325-61483.doc

Dit klachtenformulier moet verstuurd worden naar:

FOD Economie, K.M.O., Middenstand en Energie

Algemene Directie Controle en Bemiddeling,

Centrale diensten – Front Office

NG III, 3e verdieping

Koning Albert II-laan 16

1000 Brussel

Tel: 02 277 54 84

Fax: 02 277 54 52

E-mail: eco.inspec.fo@economie.fgov.be

4. Lijst wetgeving

- [Richtlijn 2007/64/EG van het Europees Parlement en de Raad van 13 november 2007 betreffende betalingsdiensten in de interne markt tot wijziging van de Richtlijnen 97/7/EG, 2002/65/EG, 2005/60/EG en 2006/48/EG, en tot intrekking van Richtlijn 97/5/EG.](http://economie.fgov.be/nl/modules/regulation/europe/directive_2007_64_ce.jsp)
- [Verordening nr. 924/2009/EG van het Europees Parlement en de Raad van 16 september 2009 betreffende grensoverschrijdende betalingen in de Gemeenschap en tot intrekking van Verordening nr. 2560/2001/EG](http://economie.fgov.be/nl/modules/regulation/europe/reglement_924_2009.jsp)
- [Wet van 10 december 2009 betreffende de betalingsdiensten \(BS 15.01.2010\)](http://economie.fgov.be/nl/modules/regulation/loi/20091210_l_services_paiement.jsp)
- [Wet van 21 december 2009 betreffende het statuut van de betalingsinstellingen, de toegang tot het bedrijf van betalingsdienstaanbieder en de toegang tot betalings-systemen \(BS 19.01.2010\)](http://economie.fgov.be/nl/modules/regulation/loi/20091221_l_statut_etablissements_paiement.jsp)

“De voorwaarden scheppen voor een competitieve, duurzame en evenwichtige werking van de goederen- en dienstenmarkt in België.”

- [Wet van 22 december 2009 tot wijziging van de wet van 2 augustus 2002 betreffende het toezicht op de financiële sector en de financiële diensten en tot instelling van de vordering tot staking van de inbreuken op de wet van 10 december 2009 betreffende de betalingsdiensten \(BS 19.01.2010\)](http://economie.fgov.be/nl/modules/regulation/loi/20091222_l_modif_l_20020802_surv_sect_fin.jsp)
http://economie.fgov.be/nl/modules/regulation/loi/20091222_l_modif_l_20020802_surv_sect_fin.jsp

5. Nuttige links

- FOD Economie – betalingsdiensten:
<http://economie.fgov.be/nl/consument/Betalingsdiensten/index.jsp>
- Commissie voor het Bank-, Financie-, en Assurantiewezen – Betalingsinstellingen:
<http://www.cbfa.be/nl/psd/psd.asp>
- FOD Financiën – SEPA: <http://minfin.fgov.be/portail2/nl/sepa/index.htm>
- Bemiddelingsdienst Banken - Krediet - Beleggingen: <http://www.ombfin.be>
- Testaankoop: <http://www.test-aankoop.be>
- Europese Unie -
 - Betalingsdienstenrichtlijn (Engels)::
http://ec.europa.eu/internal_market/payments/framework/index_en.htm
 - Brochure betalingsdienstenrichtlijn (Engels):
http://ec.europa.eu/internal_market/payments/docs/framework/psd_consumers/psd_en.pdf
 - SEPA (Engels):
http://ec.europa.eu/internal_market/payments/sepa/index_en.htm
 - Grensoverschrijdende betalingen in euro (Engels):
http://ec.europa.eu/internal_market/payments/crossborder/index_en.htm
[http://www.eccbelgie.be/images/downloads/PAIEMENTS%20EUROPE_nl\(1\).pdf](http://www.eccbelgie.be/images/downloads/PAIEMENTS%20EUROPE_nl(1).pdf)
 - Veranderen van Bank (Engels) :
http://ec.europa.eu/internal_market/finservices-retail/mobility/bank_switching_en.htm

© NatUlrich - Fotolia.com

Vooruitgangstraat 50
1210 Brussel
Ondernemingsnummer: 0314.595.348
<http://economie.fgov.be>